

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет будівництва і архітектури

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Методичні вказівки

до вивчення дисципліни для студентів, які навчаються за
спеціальністю 242 « Туризм».

УДК 94(477)

I-90

Укладач: П. О. Дьомкін, канд. історичних наук, доцент

Рецензент: Єгоров В.В., канд. історичних наук, доцент

Відповідальний за випуск Є. В. Перегуда, доктор політичних наук, професор.

Видається в авторській редакції.

Затверджено на засіданні кафедри політичних наук і права, протокол №12 від 18 червня 2021 року

Видається в авторській редакції.

²

Історія України: методичні вказівки до вивчення дисципліни для студентів спеціальності 242 «Туризм»/ уклад.: П. О. Дьомкін. – К.: КНУБА, 2022. – 61с.

Подано плани семінарських занять та методичні рекомендації з підготовки до них, запитання до семінарських занять, тематику індивідуальних завдань, список рекомендованої літератури.

Призначені для студентів спеціальності 242 «Туризм»

© П.О. Дьомкін, 2022

© КНУБА, 2022

ЗМІСТ

Загальні положення.....	4
Зміст лекцій.....	7
Плани семінарських завдань.....	12
Індивідуальні завдання. Методичні рекомендації та вимоги до написання індивідуальної роботи.....	35
Питання до модульного та підсумкового контролю.....	39
Список літератури.....	44
Додаток.....	60

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Історія формує знання про минуле і сьогодення, сприяє виробленню історичної свідомості, становленню почуття власної і національної гідності, поваги до інших осіб та національних спільнот, забезпечує неперервність національної пам'яті між різними поколіннями спільноти.

Історія України є важливою складовою гуманітарного циклу дисциплін, які викладаються у вищих навчальних закладах, та забезпечують підготовку висококваліфікованих спеціалістів різноманітних спеціальностей, здатних працювати з людьми, вирішувати різноаспектні питання, орієнтуючись в історичному та політичному просторі й часі.

Курс «Історія України», що викладається в Київському національному університеті будівництва і архітектури передбачає ґрунтовне осмислення та систематизацію історичних знань студентів. В цьому курсі розглядаються важливі і актуальні для сьогоденного періоду розвитку українського народу питання виникнення українського етносу та нації, етно- та націогенезу, державотворення, визвольної боротьби.

Мета курсу: засвоєння студентами комплексу теоретичних знань і практичних навиків з Історії України; застосовувати теоретичні положення для інтерпретації політичного, соціально-економічного, етнічного, інтелектуально-культурного життя українського народу на різних етапах історичного розвитку; формування наукового світогляду, історичної свідомості, широкої ерудиції, високої як загальної, так і політичної культури, громадської відповідальності, державного патріотизму студентів на основі засвоєння закономірностей вітчизняного історичного процесу в нерозривному зв'язку з закономірностями і тенденціями світового історичного процесу; використання отриманих теоретичних і практичних історичних знань у професійній діяльності.

Завдання – з'ясувати особливості виникнення українського народу, процес формування державотворчих традицій та державних формацій на території України, розгортання боротьби за свободу та незалежність, взаємодію та співпрацю з іншими народами та державами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- події і факти з історії формування української державності, розвитку української культури;
- історичні поняття, категорії і наукові принципи історичної науки;
- закономірності та тенденції історичного розвитку на території України з давніх часів до сучасних днів;
- видатних представників української культури, громадських та державних діячів;

вміти:

- логічно-послідовно викладати свої знання;
- користуватися науковою літературою та періодичними виданнями;
- аналізувати історичні події і факти;
- знаходити тенденції та закономірності історичних процесів;
- пов'язувати події та історичні явища з сучасністю.

Основними формами вивчення курсу «Історія України» є: лекції, семінарські заняття, самостійна робота студентів над джерелами і навчально-методичною літературою, написання індивідуальних завдань (рефератів), модульний контроль, складання підсумкового контролю.

Важливу роль у вивченні курсу належить *лекції*, що є провідною організаційною формою навчання, засобом спрямування спільної діяльності викладачів і студентів на досягнення цілей навчання. Студент повинен уважно слухати і конспектувати лекційний курс.

Семінар – це колективна форма аудиторних занять, активний метод перевірки знань, якому передуює самостійне вивчення студентами різних історичних джерел і посібників. Література для підготовки представлена в читальному залі бібліотеки університету, а особливо в методичному кабінеті кафедри політичних наук (ауд. № 432). Виступ на семінарі по одному з питань, що розглядаються, зазвичай називають доповіддю. Доповідачу для виступу відводять 7–8 хвилин. Під час виступу доповідача всі студенти уважно слухають колегу, а потім бажаючи беруть участь у колективному обговоренні доповіді (з місця). Формами участі в обговоренні доповіді можуть бути зауваження, запитання, доповнення, позитивний, чи негативний аналіз доповіді та її розгорнута оцінка.

Плани семінарських занять охоплюють 10 тем курсу «Історія України» і розраховані на 30 годин. Плани семінарів не дублюють лекційного курсу, а розширюють і доповнюють його.

Важливою складовою підготовки до семінарського заняття є *самостійна робота студента* з історичними джерелами та літературою.

Модульний контроль проводиться після завершення семінарських занять і здійснюється за навчальним матеріалом, який розглядався в курсі «Історія України». Формою модульного контролю є письмові контрольні роботи та усне опитування студентів.

Семестровий (підсумковий) контроль із навчальної дисципліни «Історія України» проводиться у формі екзамену. До екзамену студент допускається, якщо він виконав усі види робіт, які передбачені робочою програмою дисципліни та правильно відповів на питання модульного контролю.

Вивчення курсу «Історія України» здійснюється за **модульно-рейтинговою системою** організації навчального процесу: поетапному вивченні навчальної дисципліни та рейтинговому оцінюванні якості засвоєння студентами знань. Курс «Історія України» складається з двох модулів. В КНУБА при оцінюванні знань студентів використовується національна (чотирибальна) числова шкала оцінювання (5,4,3,2), приведена у відповідність до Європейської шкали оцінювання ECTS шляхом введення проміжних балів (див. табл. 1).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Студенти, які мають високий рівень знань і, відповідно, високу оцінку за рейтингом, можуть бути звільнені від складання екзамену.

Зміст лекцій

Тема 1. Вступ. Методологія історичної науки та її періодизація, джерела вивчення та історіографія історії України.

Важливість вивчення курсу історії України. Багатогранність поняття «Історія». Особливість історичної науки. Об'єкт та предмет історії України. методологія історичної науки, її періодизація, джерела вивчення, та історіографія історії України. Соціально значимі функції історичної освіти. Історія та національна пам'ять.

Тема 2. Стародавня історія України. Історичні корені українського народу.

Первіснообщинний лад на території України та його характерні риси. Палеоліт України. Час і шляхи заселення території України людиною. Періодизація кам'яної доби. Принципи виділення та загальна характеристика раннього, середнього та пізнього палеоліту. Еволюційний розвиток первісної людини, вдосконалення знарядь праці, житло, основні технічні і культурні досягнення. Виникнення роду та еволюція родової общини. Мезоліт та неоліт України хронологія та визначальні риси. Культурні спільноти, культури і пам'ятки. Основні технологічні досягнення. Поняття «неолітичної революції» та її суть. Культури із відтворюючим типом господарства і культури з привласнюючим типом господарства. Енеоліт України. Загальна характеристика та хронологія. Трипільська культурно-історична спільність, періодизація та хронологія, пам'ятки. Господарство, світогляд та релігія. Чинники зникнення. Доба бронзи. Датування та критерії виділення періоду. Археологічні культури та етнічна належність носіїв. Виділення герmano-балто-слов'ян з індоєвропейської спільноти. Матеріальна культура. Металургійні центри на території України. Духовна культура та мистецтво населення України за доби бронзи. Антропоморфні стели. Залізний вік. Критерії виділення та характерні риси. Найдавніші державні утворення на території України: Кіммерія, Скіфія, Сарматія, Грецькі міста – держави Північного Причорномор'я, Гетика, держава Гунів) та їх роль у формуванні української державності. Проблема походження скіфського етносу. Історія Великої Скіфії. Пам'ятки матеріальної і духовної культури. Ознаки державності. Царські кургани як джерело вивчення соціального устрою Скіфії. Лісостепова Скіфія: пам'ятки та етнос, населення.

Кримська (Мала) Скіфія. Неаполь Скіфський. Релігійні уявлення кочових скіфів. Скіфський пантеон за даними античної традиції. Культ вогню (Табіті-Гестія) та ватри, неба (Папай), землі (Апі-Гестія), війни (Арей) та інші. Скіфський звіриний стиль. Античні міста Північного Причорномор'я. Час та чинники колонізації Причорномор'я. Міста та сільська округа. Державність. Архітектурні пам'ятки, фортифікація, матеріальна культура, мистецтво. Релігія античних міст Північного Причорномор'я. Некрополі античних міст. Взаємовідносини з варварським оточенням. Сармати в Україні. Гетика. Держава Гунів. Їх роль у формуванні української державності. Проблема походження та періодизації стародавньої історії слов'ян. Археологічні культури України: зарубінецька, пшеворська, липецька (загальна характеристика).). Археологічні культури початку доби переселення народів (III – V ст. н. е.): київська, черняхівська, вельбарська (загальна характеристика та етнічна належність). Археологічні культури слов'ян V-VII ст. н. е.: празька, пенківська, колочинська (загальна характеристика). Східні слов'яни. Зародження державності. Виникнення міст. Літописні слов'янські племена (історія вивчення, основні проблеми). Формування українського етносу. Слов'яни напередодні утворення Київської Русі (VIII – X ст. н. е.): райковецька, волинцевська та роменська культури (загальна характеристика).

Тема 3. Давньоруський період української історії (IX – XIV ст.). Київська Русь та Галицько-Волинська держава (IX – XIV ст.).

8

Зародження державності у східних слов'ян. Перші східнослов'янські державні утворення на території України. Передумови та етапи формування та розвитку давньоруської держави – Київської Русі.

Політичний розвиток давньоруської держави, його основні етапи. Внутрішня політика київських князів. Боротьба доцентрових і відцентрових тенденцій. Поліцентралізація Русі та початок її політичного роздроблення. Характеристика державності, політичний, територіальний та соціально-економічний устрій Київської держави на різних етапах її історичного розвитку.

Міжнародні відносини Київської Русі. Русь і нормани. Критика норманської теорії. Русь і Візантія. Південна орієнтація київських князів. Русь і країни Західної та Центральної Європи. Русь і Великий Степ: хозари, печеніги, половці. Соціально-економічні процеси в давньоруському суспільстві. Соціальна структура Русі. Процес феодалізації. Форми землеволодіння та ренти. Господарство: землеробство, скотарство, промисли, ремесла, торгівля. Південноруське село й місто. Етнічний розвиток Русі. Особливості генези української народності. Причини, сутність і наслідки феодальної роздробленості Київської Русі. . Південноруські князівства XII–XIII ст. Причини та наслідки занепаду Київської Русі. Боротьба Русі-України з монголо-татарською навалою.

Історичне значення та проблема спадщини Київської Русі.

Галицько-Волинська держава – спадкоємиця Київської Русі. Перша суто українська держава. Утворення і піднесення Галицько-Волинської держави. Особливості її внутрішньої та зовнішньої політики. Історичне значення Галицько-Волинської держави, її місце в історії українського народу.

ТЕМА 4. Українські землі литовсько-польської доби (XIV – перша половина XVII ст.)

Політичні умови розвитку українських земель. Занепад Галицько-Волинської держави. Велике князівство Литовське і його експансія на українські землі. Політика Гедиміна, Ольгерда, Вітовта на українських теренах. Свидригайло і Сигізмунд. Ліквідація удільних південноруських князівств. Повстання князя Михайла Глинського 1508 р. Польська експансія на українські землі. Загарбання Галичини та Західного Поділля. Польсько-литовський унійний процес. Кревська унія 1385 р., Городельська унія 1413 р., Люблінська унія 1569 р. та їх значення для історичної долі українських земель. Україна у складі Речі Посполитої. Захоплення українських земель Угорщиною, Молдавією, Кримським ханством, Туреччиною, Московією. Соціальна структура та стосунки в українському суспільстві литовсько-польської доби. Литовські Статути. Данники, слуги, «похожі» і «непохожі» селяни. Міщанство: патриціат, поспільство, міські низи. «Магдебургія». Шляхетська ієрархія: зем'яни, пани, князі. Духівництво. Козацтво: зародження та особливості розвитку. Церковне життя й міжконфесійні відносини. Київська і Галицька митрополії. Спроби укладення церковної унії в XV ст. та українські землі. Берестейська церковна унія 1596 р., її причини, характер, наслідки. Етнічний розвиток українського народу в XIV-XVI ст. Завершення формування української народності. Духовно-культурний занепад у XIII-XIV ст. Проникнення ідей гуманізму й реформації в українські землі. Перше українське національно-культурне пробудження. Братський рух. Козацькі війни кінця XVI ст. К. Косинський, С. Наливайко. Запорозька Січ як чинник національно-визвольних змагань українського народу. П. Сагайдачний. Козацько-селянські повстання 1620- 1630-х рр. М. Жмайло, Т. Федорович (Трясило), І. Сулима, Д. Гуня, К. Скидан, Я. Острянин. Ординація Війська Запорозького.

ТЕМА 5. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст. Україна напередодні Національно-визвольної війни: політичні, національно-релігійні, соціально-економічні та психологічні причини, характер і рушійні сили. Проблеми типології, хронологічних меж та періодизації Національно-визвольної війни. Підготовка й початок повстання. Гетьман Б. Хмельницький. Перші перемоги 1648 р. Основні воєнно-політичні події 1649-1653 рр. Формування української козацької держави Б.

Хмельницького, її найхарактерніші ознаки. Розробка гетьманом наріжних принципів української державної ідеї. Внутрішня політика українського уряду. Соціально-економічні зміни. Зовнішня політика уряду Б. Хмельницького. Переяславська Рада і Березневі статті 1654 р., їх сутність і наслідки. Завершальний етап національно-визвольної війни. Підсумки, історичні уроки та значення Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст. Початок громадянської війни в Гетьманській Україні. І. Виговський, Ю. Хмельницький. Поділ козацької України на два гетьманства. Боротьба П. Дорошенка за возз'єднання Української держави. «Руїна» в українських землях, її причини та наслідки. Україна за гетьманування І. Мазепи. Обмеження автономії Гетьманщини за часів І. Скоропадського. Перша ліквідація гетьманства. П. Полуботок. Останні спроби козацької старшини зберегти автономію Гетьманщини. Гетьмани Д. Апостол і К. Розумовський. Остаточне скасування української козацької державності. Перетворення України на об'єкт міжнародних відносин. Слобідська Україна в складі Російської держави XVII-XVIII ст. Особливості економічного та політичного розвитку Правобережжя та західноукраїнських земель. Правобережна Україна наприкінці XVII – на початку XVIII ст. П. Орлик та його «Конституція». Українські землі в складі Речі Посполитої XVIII ст. Особливості розвитку західноукраїнських земель. Соціальні й національні рухи: опришківство, гайдамацтво, Коліївщина. Запорозька Січ у другій половині XVII-XVIII ст. Українська освіта та культура в другій половині XVII-XVIII ст.

ТЕМА 6. Українські землі під владою Російської й Австрійської імперій Інкorporація Наддніпрянщини до складу Російської імперії. Адміністративно-територіальна реорганізація. Намісництва, губернії, генерал-губернаторства. Ліквідація залишків українських автономних установ. Утягнення різних соціальних верств до імперського соціуму. Особливості інкорпорації західноукраїнських земель до Австрійської імперії. Реформи Марії-Терезії та Йосипа II і західні українці. Скасування кріпосництва в Наддніпрянщині. Ліберально-буржуазні реформи Олександра II 60-70-х рр. XIX ст. та їх проведення в Наддніпрянській Україні. Посилення русифікаторської політики царизму. Консервативно-охоронний курс Олександра III 80-х – початку 90-х рр. XIX ст. Утвердження й розвиток ринкових відносин. Суперечливість внутрішньої політики російського царизму в українських землях на початку XX ст.: реформістські та реакційні заходи періоду системної кризи самодержавства. Західноукраїнські землі під владою Габсбургів середини XIX – початку XX ст. Передумови й початки формування модерної української нації. Український національний рух, його основні етапи. «Руська трійця». Кирило-мефодіївці. Революція 1848-1849 рр. у західноукраїнських землях. Українські громади та гуртки в Наддніпрянській Україні 60-80-х рр. XIX ст. В. Антонович, М. Драгоманов. Суспільний рух у Західній Україні другої половини XIX – початку XX ст. Народовці, русофіли, старорусини, москвофіли, радикали. Перші

політичні партії на західноукраїнських теренах. І. Франко, М. Грушевський. «Просвіти». Українські політичні партії та громадські організації в Наддніпрянщині на початку ХХ ст. Перша російська революція в українських землях. Українці в загальноросійському й польському визвольному русі. Структура народонаселення України. Національні меншини. Переселенський рух українців. Особливості розвитку освіти, науки, культури, духовно-релігійного життя.

ТЕМА 7. Українська національно-демократична революція та громадянська війна (1917–1921 рр.) Визрівання передумов української революції за часів Першої світової війни. Політичне становище в Україні після повалення царизму. Створення Української Центральної Ради, її Універсали. Проголошення УНР. Українсько-більшовицька війна. Перше встановлення радянської влади в Україні. Брестський мирний договір. Окупація України австро-німецькими військами. Політика УНР. М. Грушевський – голова УЦР і Президент УНР. Переворот 29 квітня 1918 р. Встановлення гетьманського режиму П. Скоропадського, його політика. Український національний союз. Прихід до влади Директорії. В. Винниченко. С. Петлюра. Відновлення УНР, її внутрішня та зовнішня політика. Утворення ЗУНР. Злука УНР і ЗУНР. Наростання громадянської війни в Україні. Посилення протистояння між УНР, денікінцями й більшовиками. Повстансько-партизанський рух в Україні. Отаманщина. Н. Махно. Дипломатія незалежних українських урядів. Повернення більшовицького режиму в Україну. «Воєнний комунізм» та його основні напрями. Причини поразки та уроки української революції.

ТЕМА 8. Україна у міжвоєнний період (1921-1939 рр.) Соціально-економічна й політична криза початку 1920-х рр. Зародження непу. Голод 1921-1923 рр. Вхідження УСРР до СРСР. Здійснення непу в сільському господарстві та промисловості. Українізація: форма і зміст. О. Шумський. М. Скрипник. Культурне будівництво. Відмова від непу. Концепція планової економіки. Індустріалізація. Насильницька колективізація. Голодомор 1932-1933 рр. Культурна революція. Встановлення сталінського тоталітарного режиму наприкінці 1920-х – упродовж 1930-х рр. Масові політичні репресії. «Розстріляне відродження». Західноукраїнські землі у міжвоєнний період: особливості соціально-економічного, суспільно-політичного та етнокультурного розвитку. Україна і європейська дипломатія в 1921-1939 рр.

ТЕМА 9. Друга світова війна й Україна Українське суспільство у 1939-1941 рр. Радянсько-німецький альянс і возз'єднання західноукраїнських земель у складі УРСР. Напад Німеччини й оборонні бої 1941-1942 рр. Причини тимчасових поразок Червоної Армії. Нацистський окупаційний режим. Рух Опору та його особливості в Україні. Радянські партизани й підпільники. Формування ОУН-УПА. Значення України для воєнно-економічної мобілізації. Битви за визволення України від німецько-фашистських загарбників. Повернення радянської влади й українське суспільство в 1943-1945 рр. Внесок

українського народу в розгром нацистської Німеччини та її сателітів. Визнання союзним центром окремих атрибутів української державності. Україна – один із засновників ООН.

ТЕМА 10. Наростання системної кризи тоталітарного ладу в УРСР. Повоєнні адміністративно-територіальні зміни. Відбудова народного господарства. Голод 1946-1947 рр. Політико-ідеологічна реакція. «Радянізація» західних областей України. Зовнішньополітична діяльність УРСР. Хрущовська «відлига» та її парадокси. Соціально-економічний та суспільнополітичний розвиток. Духовне життя. Шістдесятники. Поворот до неосталінізму. Дисиденти. П. Шелест. В. Щербіцький. Політична реакція на тлі «розрядки». Стан економіки, освіти, науки та культури. Наростання кризових явищ. «Нове мислення», спроба «прискорення», «перебудова». Гласність і початок новітнього національного відродження. Чорнобильська катастрофа та її наслідки. Зародження багатопартійності. Україна на шляху до незалежності. Декларація про державний суверенітет. Криза горбачовської «перебудови». ДКНС та його крах.

ТЕМА 11. Становлення незалежної України. Проголошення незалежності України. Особливості державотворення. Розвиток конституційного процесу. Багатопартійність в Україні. Особливості творення національної ринкової економіки. Процеси соціальної трансформації. Етнонаціональні процеси. Основні тенденції розвитку української культури. Духовність суспільства на сучасному етапі. Україна на міжнародній арені. Помаранчева та революція Гідності. Анексія Криму. Війна на сході України. Російсько-українська війна.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Стародавня історія України.

1. Початок людського суспільства та його еволюція на території України.

- а) Первіснообщинний лад на території України, його суть та характерні риси.
- б) Еволюційний розвиток первісної людини, вдосконалення знарядь праці, житло, основні технічні і культурні досягнення за кам'яної доби. Виникнення роду та еволюція родової общини.
- в) Неолітична революція її сутність.
- г) Епоха міді та бронзи загальна характеристика. Трипільська протоцивілізація та її місце в історії українського народу.

2. Давні державні утворення на території України: Кіммерія, Скіфія, Сарматія, грецькі міста – держави Північного Причорномор'я, Гетика, держава Гунів.

3. Походження, розселення, суспільний устрій та господарство слов'янських племен.
4. Проблема етногенезу східних слов'ян та їх розселення на території України.

Література:

1. Баран В. Д. Історичні витоки українського народу / В. Д. Баран, Я. В. Баран; НДІ українознавства М-ва освіти і науки України, Ін-т археології НАН України. – Київ: Генеза, 2005. – 206, с. : іл. <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001043>
2. Бойко О.Д. Історія України. Навч. посіб. / О.Д. Бойко – Київ: Академія, 2018. URL: [http:// library.lp.edu.ua/.../novi-nadhodzhennya-u-pershomu-pivrichchi-2019-roku-dlya-zabezpechennya-navchalnogo-procesu](http://library.lp.edu.ua/.../novi-nadhodzhennya-u-pershomu-pivrichchi-2019-roku-dlya-zabezpechennya-navchalnogo-procesu) (дата звернення: 09.08.2020).
3. Грицак, Я. Нарис історії України: Формування української модерної нації XIX-XX ст. / Я. Грицак. – К., 1996. – 360 с.
4. Залізняк Л. Первісна історія України: навч. посібник / Л. Залізняк. – К.: Вища школа, 1999. – 263 с.
5. Залізняк Л. Від склавинів до української нації: [монографія] / Л. Залізняк. – К.: Бібліотека українця, 2004. – 256 с.
6. Історія України [Текст]: курс лекцій / І. М. Заболотна та ін.; за ред. А. П. Коцура; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, ДВНЗ „Переяслав-Хмельницьк. держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди”. — Київ; Чернівці: Книги - ХХІ, 2015. – 755 с.
7. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / [О. М. Бут, М. І. Бушин, Ю. І. Вовк та ін.]; за заг. ред. д.і.н., проф. М. І. Бушина, д.і.н., проф. О. І. Гуржія; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т.– Черкаси: ЧДТУ, 2016. – 644 с. ISBN 966-7154-13-0
8. Історія української державності: підручник у 2-х томах / Борисова О.В., Климов А.О., Т. 1. Давні часи. Середньовіччя. Нова доба. - Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. - 344 с.
9. Історія української державності та культури: конспект лекцій для студентів будівельних ВНЗ/ Є. В. Перегуда та ін. - Київ – Тернопіль: «Карт-Бланш», 2016. -172 с.
10. Красносілецький, Д. П. Історія України до 1900 року: навч.-метод. посіб. для студентів ВНЗ. Вид. 3-тє, випр. і допов. Хмельницький: Гонта А. С., 2013. 451 с.
11. Кузнець, Т. В. Історія України з найдавніших часів до кінця XVIII ст.: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. 2-ге вид. - Умань: Сочінський [вид.], 2012. -- 298 с.

12. Культура історичної пам'яті: європейський та український досвід / [Ю. Шаповал, Л. Нагорна, О. Бойко та ін.] ; за заг. ред. Ю. Шаповала; Нац. акад. наук України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. – К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2013. – 598 с.

13. Олійник, М. Історія України : навч. посібник / М. Олійник, І. Ткачук. — 3-тє вид., випр. та доп. — Львів : Новий світ-2000, 2018. — 264 с.

14. Палій, О. А. Історія України. Вид. 3-тє/ О. А. Палій.-- К.: К.І.С., 2017. -- 594, [1] с.

15. Панібудьласка В.Ф. Історія України: навч. посібник / В.Ф. Панібудьласка, В.Ф. Деревінський, А.В. Тороп та ін. – К.: КНУБА, 2010. – 140 с.

16. Пасічник, М. С. Історія України: розвиток державності та культури: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Вид. 3-тє, допов. - Л.: Укр. акад. друкарства, 2016. - 415 с.

17. Світлична, В. В. Історія України : навч. посібник / В. В. Світлична. — 9-тє вид., доп. — Київ : Каравела, 2019. — 408 с.

18. Савчук Б. Українська етнологія: навч. посібник / Б. Савчук. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2004. – 559 с.

19. Танцюра В. І. Історія України : навчальний посібник / В. І. Танцюра, С. М. Куліш, О. О. Пересада. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 492 с.

20. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст.: навч. посібник для учнів гуманітарних гімназій, ліцеїв, студ. іст. ф-тів вищих учбових закладів, вчителів / Н.М. Яковенко. – К.: Генеза, 1997. – 312 с.

14

Додаткова література до індивідуальних завдань та контрольних робіт

1. Виникнення та формування українського етносу. Ресурс Інтернету: <https://studfile.net/preview/2425128/page:3/>

2. Вівчарик М.М. Українська нація: витоки, становлення і сьогодення: навч. посібник / М.М. Вівчарик. – К.: Олан, 2003. – 280 с.

3. Горелов М. Українська етнічна нація: [монографія] / М. Горелов, О.Моця, О. Рафальський. – К., Еко-продакшн, 2012. – 192 с.

4. Екологія людини. Етнос як основа розвитку антропоекосистеми <http://psi.nuczu.edu.ua/images/topmenu/kafedry/kafedra-socialnyh-i-gumanitarnyh-dyscyplin/ekologiya-lydunu/5.pdf>

5. Етногенез українців. Ресурс Інтернету: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

6. Залізник Л. Походження українського народу. – К.: Вища шк., 1999. – 264 с.

7. Крупник, Л. О. Історія України : формування етносів, нації, державності : навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Л. О. Крупник; Міністерство освіти і науки України, Київський національний університет внутрішніх справ. – Київ: Центр учб. літ., 2009. – 216 с. <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000574>

8. Особливості історичного розвитку українського етносу та нації. Ресурс Інтернету: <https://studfile.net/preview/2425128/>
9. Особливості розвитку українського етносу. Ресурс Інтернету: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/culture/10806/>.
10. Півторак Г. П. Українці : звідки ми і наша мова : дослідження, факти, документи / Г. П. Півторак. – Київ : Віпол, 2014. – 280 с.
11. Тищенко К. Етномовна історія прадавньої України: [монографія] / К. Тищенко. – К.: «Аквілон-Плюс», 2008. – 480 с.
12. Україна. Процеси націотворення / упоряд. Андреас Каппелер. К. Вид-во «К.І.С.», 2011. 416 с.
13. Яковенко, Н. Нариси з історії України: Від найдавніших часів до кінця XVIII століття / Н. Яковенко. – К., 1996. – 398 с.

Тема 2. Давньоруський період української історії (IX – XIV ст.). Київська Русь та Галицько-Волинська держава.

1. Протодержавні об'єднання східних слов'ян (кін. IV -IX ст.).
2. Передумови утворення Київської Русі та основні етапи її розвитку. Теорії походження Київської Русі.
3. Сутність державності Київської Русі. Соціально-економічний і політичний устрій Київської Русі. Київська Русь у міжнародних відносинах IX–XII ст.
4. Причини, сутність і наслідки феодальної роздробленості Київської Русі.
5. Причини та наслідки занепаду Київської Русі. Боротьба Русі-України з монголо-татарською навалою.
6. Історичне значення та проблема спадщини Київської Русі.
7. Піднесення Галицького і Волинського князівств. Утворення Галицько-Волинської держави, етапи її розвитку.
8. Внутрішня і зовнішня політика Галицько-Волинської держави.
9. Історичне значення Галицько-Волинської держави.

Література:

1. Бойко О.Д. Історія України. Навч. посіб. / О.Д. Бойко – Київ: Академія, 2018. URL: [http:// library.lp.edu.ua/.../novi-nadhodzhennya-u-pershomu-pivrichchi-2019-roku-dlya-zabezpechennya-navchalnogo-procesu](http://library.lp.edu.ua/.../novi-nadhodzhennya-u-pershomu-pivrichchi-2019-roku-dlya-zabezpechennya-navchalnogo-procesu) (дата звернення: 09.08.2020)

2. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / [О. М. Бут, М. І. Бушин, Ю. І. Вовк та ін.]; за заг. ред. д.і.н., проф. М. І. Бушина, д.і.н., проф. О. І. Гуржія; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т.– Черкаси: ЧДТУ, 2016. – 644 с. ISBN 966-7154-13-0
3. Історія української державності: підручник у 2-х томах / Борисова О.В., Климов А.О., Т. 1. Давні часи. Середньовіччя. Нова доба. - Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. - 344 с.
4. Історія України та її державності. Курс лекцій Навчальний посібник / Л. Є. Дещинський, С. В. Терський, І. Я. Хома, В. М. Тарабан, Р. Д. Зінкевич, Я. Я. Денісов, І. О. Гаврилів, І. В. Буковський, А. Я. Нагірняк. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2009. – 476 с.
5. Історія України: навчальний посібник / В.Ф. Панібудьласка, В.Ф. Деревінський, А.В. Тороп та ін. – К.: КНУБА, 2010. – 140 с.
6. Котляр М. Ф. Історія суспільного життя Русі: Нариси / М.Ф.Котляр – К.: Інститут історії України, 2016. – 288 с.
7. Литвин, В. М. Історія України: у 3 т., 4 кн. / НАН України, Ін-т історії України. К.: Наук. думка, 2015-2016. Т. 1 : Доісторичний та ранньоісторичний періоди – середньовіччя – ранній новий час. 2015. 542, [1] с.
8. Олійник, М. Історія України : навч. посібник / М. Олійник, І. Ткачук. — 3-тє вид., випр. та доп. — Львів : Новий світ-2000, 2018. — 264 с.
9. Пасічник, М. С. Історія України: розвиток державності та культури: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Вид. 3-тє, допов. - Л.: Укр. акад. друкарства, 2016. - 415 с.
10. Світлична, В. В. Історія України : навч. посібник / В. В. Світлична. — 9-тє вид., доп. — Київ : Каравела, 2019. — 408 с.
11. Танцюра В. І. Історія України : навчальний посібник / В. І. Танцюра, С. М. Куліш, О. О. Пересада. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 492 с.

Додаткова література до індивідуальних завдань та контрольних робіт.

1. Головка О.Б. Корона Данила Галицького: Волинь і Галичина в державно-політичному розвитку Центрально-Східної Європи раннього та класичного середньовіччя: [монографія] / О.Б. Головка. – К.: ВД «Стилос», 2006. – 575 с.
2. Грабовський С. Нариси з історії українського державотворення: навч. посібник / С. Грабовський, С. Ставрояні, Л. Шкляр. – К.: Генеза, 1995. – 608 с.
3. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять/ В.М. Литвин, А.Г. Слюсаренко, В.Ф. Колесник та ін.; За ред. В.М. Литвина. – К.: Знання-Прес, 2006. – 480 с.
4. Крупник, Л. О. Історія України : формування етносів, нації, державності : навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Л. О. Крупник; Міністерство освіти і науки

України, Київський національний університет внутрішніх справ. – Київ: Центр учб. літ., 2009. – 216 с. <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000574>.

5. Літопис про Любецький з'їзд князів (1097). Історія України: Хрестоматія. Упоряд. В.М. Литвин. К.: Наук. думка, 2013. С. 61-62. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>. (дата звернення: 05.08.2020).

6. Плохій, Сергій. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. - Х.: Клуб Сімейного Дозвілля, 2016.- 496 с..

7. Повість минулих літ. URL: <http://litopys.org.ua/litop/lit.htm> (дата звернення: 05.01.2020)

8. Феномен удільної роздробленості Русі (повернення до проблеми) / М.Ф. Котляр // Український історичний журнал. – 2013. – № 2. – С. 24–37.

9. Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України: підручник / Л. Чекаленко. – К.: Либідь, 2006. – 712 с.

10. Шевчук В.П. Історія української державності: курс лекцій: навч. посібник / В.П. Шевчук. – К.: Либідь, 1999. – 480 с.

11. Яковенко Н.М. Нарис історії середньовічної та ранньо модерної України. 2-ге вид., перероблене і розширене. К.: Критика, 2005. – 584 с.

12. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. – К.: Генеза, 1997. – 312 с.

Тема 3. Литовсько-польський період української історії. Виникнення козацтва (XIV – перша половина XVII ст.).

1. Передумови «тихої» експансії Литви на українські землі. Політика литовських правителів в Україні.

2. Вхідження українських земель до складу Речі Посполитої.

3. Передумови виникнення українського козацтва. Запорозька Січ як військово-політичне об'єднання козаків. Державницькі функції Запорозької Січі.

4. Козацько-селянські повстання кінця XVI – 20 -30 -х рр.XVII ст.

Література

1. Бойко О.Д. Історія України. Навч. посіб. / О.Д. Бойко – Київ: Академія, 2018. URL: [http:// library.lp.edu.ua/.../novi-nadhodzhennya-u-pershomu-pivrichchi-2019-roku-dlya-zabezpechennya-navchalnogo-procesu](http://library.lp.edu.ua/.../novi-nadhodzhennya-u-pershomu-pivrichchi-2019-roku-dlya-zabezpechennya-navchalnogo-procesu) (дата звернення: 09.08.2020).

2. Брехуненко Віктор. Східна брама Європи. Козацька Україна в середині XVII-XVIII ст. / Віктор Брехуненко. К. Газін, В. В. Історія України середини XVI-XVIII

ст.: навч.-метод. посіб. для студ. іст. ф-тів / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. Вид. 3-є, допов. та переробл.- Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2012.- 223 с.

3. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / [О. М. Бут, М. І. Бушин, Ю. І. Вовк та ін.]; за заг. ред. д.і.н., проф. М. І. Бушина, д.і.н., проф. О. І. Гуржія; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т.– Черкаси: ЧДТУ, 2016. – 644 с. ISBN 966-7154-13-0

4. Історія української державності: підручник у 2-х томах / Борисова О.В., Климов А.О., Т. 1. Давні часи. Середньовіччя. Нова доба. - Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. - 344 с.

5. Литвин, В. М. Історія України: у 3 т., 4 кн. / НАН України, Ін-т історії України. К.: Наук. думка, 2015-2016. Т. 1 : Доісторичний та ранньоісторичний періоди – середньовіччя – ранній новий час. 2015. 542, [1]

6. Мицик, Ю. Історія України: навч. посіб. / Ю. Мицик, О. Бажан.- К.: Клію, 2015.- 677 с.

7. Олійник, М. Історія України : навч. посібник / М. Олійник, І. Ткачук. — 3-тє вид., випр. та доп. — Львів : Новий світ-2000, 2018. — 264 с.

8. Палій, О. А. Історія України. Вид. 3-тє./ О. А. Палій. - К.: К.І.С., 2017.- 594, [1] с.

9. Панібудьласка В.Ф. Історія України: навч. посібник / В.Ф. Панібудьласка, В.Ф. Деревінський, А.В. Тороп та ін. – К.: КНУБА, 2010. – 140 с.

10. Світлична, В. В. Історія України : навч. посібник / В. В. Світлична. — 9-те вид., доп. — Київ : Каравела, 2019. — 408 с.

11. Танцюра В. І. Історія України : навчальний посібник / В. І. Танцюра, С. М. Куліш, О. О. Пересада. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 492 с.

Додаткова література до індивідуальних завдань та контрольних робіт.

1. Брехуненко В. Морські війни українських козаків: [монографія] / В. Брехуненко. – Київ: [б.в.], 2007. – 77 с.

2. Голобуцький, В. Запорозьке козацтво / В. Голобуцький. – К.: Либідь, 1994. – 412 с.

3. Горобець В.М. Україна: Козацькі війни 1618–1638: [монографія] / В.М. Горобець. – Київ: КРІОН, 2011. – 267 с.

4. Леп'явко С. Козацькі війни кінця XVI ст. в Україні: [монографія] / С. Леп'явко. – Чернігів: Сіверянська думка, 1996. – 287 с.

5. Наливайко Д.С. Козацька християнська республіка: [монографія] / Д.С. Наливайко. – К.: Дніпро, 1992. – 495 с.

6. Плохій, Сергій. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. - Х.: Клуб Сімейного Дозвілля, 2016.- 496 с.
7. Русина, О. Україна під татарами і Литвою / О. Русина. – К.: Альтернативи, 1998. – 320 с.
8. Українська державність напередодні та в роки визвольної війни 1648–1654 рр. / В. Батюк // Український історичний журнал. – 1993. – № 1. – С. 50–57.
9. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України: підручник / Л.Д. Чекаленко. – К.: Либідь, 2006. – 712 с.
10. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст.: навч. посібник для учнів гуманітарних гімназій, ліцеїв, студ. іст. ф-тів вищих навчальних закладів, вчителів / Н.М. Яковенко. – К.: Генеза, 1997. – 312 с.
11. Яковенко Н.М. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України: [навч. посібник]. 2-ге вид., перероблене і розширене / Н.М. Яковенко. – К.: Критика, 2005. – 584 с.

Тема 4. Українська революція (1648 – 1676 рр.). Утворення козацько-гетьманської держави (сер. XVII – кінець XVIII ст.).

19

1. Українська революція середини XVII ст.: передумови, причини, основні етапи розвитку та хронологічні рамки революції;
- 2.5. Розгортання національно-визвольної війни (1648 – 1657 рр.).
- 3.5. Суспільний та державний лад Української козацької держави.
- 4.5. Політична криза після смерті Б. Хмельницького. Громадянська війна в Гетьманщині. Руїна. Поділ України.
- 5.5. Причини поразки революції середини XVII ст., її історичне значення та уроки.
- 6.5. Обмеження та ліквідація української автономії (кінець XVII – XVIII ст.).
- 7.5. Національно-визвольна й антифеодальна боротьба наприкінці XVII – XVIII ст. на Правобережній і Західній Україні.

Література:

1. Бойко О.Д. Історія України. Навч. посіб. / О.Д. Бойко – Київ: Академія, 2018. URL: [http:// library.lp.edu.ua/.../novi-nadhodzhennya-u-pershomu-pivrichchi-2019-](http://library.lp.edu.ua/.../novi-nadhodzhennya-u-pershomu-pivrichchi-2019-)

roku- dlya-zabezpechennya-navchalnogo-procesu (дата звернення: 09.08.2020).

2. Брехуненко Віктор. Східна брама Європи. Козацька Україна в середині XVII-XVIII ст. / Віктор Брехуненко. К. Газін, В. В. Історія України середини XVI-XVIII ст.: навч.-метод. посіб. для студ. іст. ф-тів / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. Вид. 3-є, допов. та переробл. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2012. 223 с.

3. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / [О. М. Бут, М. І. Бушин, Ю. І. Вовк та ін.]; за заг. ред. д.і.н., проф. М. І. Бушина, д.і.н., проф. О. І. Гуржія; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т.– Черкаси: ЧДТУ, 2016. – 644 с. ISBN 966-7154-13-0

4. Історія української державності: підручник у 2-х томах / Борисова О.В., Климов А.О., Т. 1. Давні часи. Середньовіччя. Нова доба. - Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. - 344 с.

5. Литвин, В. М. Історія України: у 3 т., 4 кн. / НАН України, Ін-т історії України. К.: Наук. думка, 2015-2016. Т. 1 : Доісторичний та ранньоісторичний періоди – середньовіччя – ранній новий час. 2015. 542, [1] с.

6. Мицик, Ю. Історія України: навч. посіб. / Ю. Мицик, О. Бажан.- К.: Кліо, 2015.- 677 с.

7. Олійник, М. Історія України : навч. посібник / М. Олійник, І. Ткачук. — 3-тє вид., випр. та доп. — Львів : Новий світ-2000, 2018. — 264 с.

8. Палій, О. А. Історія України. Вид. 3-тє./ О. А. Палій. - К.: К.І.С., 2017. 594, [1] с.

9. Світлична, В. В. Історія України : навч. посібник / В. В. Світлична. — 9-тє вид., доп. — Київ : Каравела, 2019. — 408 с.

10. Смолій В., Степанков В. Українська національна революція XVII ст. (1648-1676 рр.)/ В. Смолій, В. Степанков. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009. – 448 с.

11. Смолій В. Дипломатія на «межі світу»: міжнародні відносини та зовнішня політика Української держави (XVII ст. – 1750-ті рр.): посібник для університетів / В. Смолій, В. Степанков, В. Горобець, Т. Чухліб. – К.: Вид-во «АМЕННОТЕР» 2016.– 320 с.

12. Становлення політичної еліти Гетьманщини в період революції XVII ст.: особливості, суперечності, деструктивні процеси / В.В. Степанков // Український історичний журнал. – 2016. – № 6. – С. 86–112.

13. Танцюра В. І. Історія України : навчальний посібник / В. І. Танцюра, С. М. Куліш, О. О. Пересада. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 492 с.

14. Українська держава другої половини XVII–XVIII ст.: політика, суспільство, культура / ред. кол.: В. Смолій (відп. ред.), О. Бакинська, В. Горобець (заст. відп.

ред.), В. Матях (відп. секр.), Ю. Мицик, В. Степанков, Я. Федорук, Т. Чухліб (заст. відп. ред.). – К.: Інститут історії України, 2014. – 671 с.

Додаткова література до індивідуальних завдань та контрольних робіт.

1. Гуржій О.І. Політико-адміністративне й територіальне реформування Гетьманщини у XVIII ст.: причини, перебіг, наслідки: [монографія] / О.І. Гуржій. – К.: Інститут історії України, 2015. – 80 с.
2. Грабовський С. Нариси з історії українського державотворення: навч. посібник / С. Грабовський, С. Ставроян, Л. Шкляр. – К.: Генеза, 1995. – 608 с.
3. Коліївщина. право на повстання / упоряд. Є. Букет. К.: видавець мельник М.Ю., 2020. 344 с.
4. Плохій, Сергій. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності./ Сергій Плохій. - Х.: Клуб Сімейного Дозвілля, 2016.- 496 с.
5. Плохій, Сергій. Козацький міф. Історія та націєтворення в епоху імперій / Сергій Плохій. – К.: Laurus, 2013 .- 440 с.
6. Ситий І. М. Козацька Україна: печатки, герби, знаки та емблеми кінця XVI–XVIII століть: [монографія] / І. М. Ситий. – Київ : Темпора, 2017. – 969 с.
7. Скальковський, А. О. Історія Нової Січі, або останнього Коша Запорозького / А. О. Скальковський. – Д.: Січ, 1994. – 676 с.
8. Становлення політичної еліти Гетьманщини в період революції XVII ст.: особливості, суперечності, деструктивні процеси/В.В. Степанков// УІЖ.-2016. - №6. – С. 86 -112.
9. Таїрова-Яковлева Тетяна Геннадіївна. Іван Мазепа : [пер. з рос. мови] / Т. Г. Таїрова-Яковлева ; пер. з рос. Ю. А. Мицик. – Київ, 2018. – 313, [2] с.
10. Україна. Процеси націєтворення / упоряд. Андреас Каппелер.- К. Вид-во «К.І.С.», 2011.- 416 с.
11. Українська державність напередодні та в роки визвольної війни 1648–1654 рр. / В. Батюк // Український історичний журнал. – 1993. – № 1. – С. 50–57.
12. Українська революція 1648–1676 рр. у контексті європейського революційного процесу / В.С. Степанков // Український історичний журнал. – 1997. – №1. – С. 3–21.
1. 13. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України: підручник / Л.Д. Чекаленко. – К.: Либідь, 2006. – 712 с.
14. Чухліб Т. Гетьмани і монархи. Українська держава в міжнародних відносинах 1648-1714 рр. середньовіччя: [монографія] / Т. Чухліб – К.: Інститут історії України НАНУ, 2003. – 518 с.
15. Чухліб Т. Устрій Правобережної України (остання чверть XVII ст.): [монографія] / Т. Чухліб. – Інститут історії України НАН України, 1996. – 90 с.

16. Шевчук В.П. Історія української державності: курс лекцій: навч. посібник / В.П. Шевчук. – К.: Либідь, 1999. – 480 с.
17. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст.: навч. посібник для учнів гуманітарних гімназій, ліцеїв, студ. іст. ф-тів вищих учбових закладів, вчителів / Н.М. Яковенко. – К.: Генеза, 1997. – 312 с.
18. Яковенко Н.М. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України: [навч. посібник]. 2-ге вид., перероблене і розширене / Н.М. Яковенко. – К.: Критика, 2005. – 584 с.

Тема 5. Українські землі у складі Російської та Австро-Угорської імперій (кінець XV111 - початок XX ст.).

1. 1.Включення етнічних українських земель в систему державних кордонів Російської та Австрійської імперій. Адміністративний поділ. Населення.
2. Соціально-економічний розвиток українських земель наприкінці 18 – 19 ст.
 - А) соціально –економічний розвиток українських земель у першій половині XIX ст.
 - Б) Модернізаційні процеси. Соціально-економічний розвиток у пореформений період (друга половина XIX ст.).
3. Національно суспільно – політичне життя в Україні в XIX ст.
 - А) Український національний рух у першій половині XIX ст. Національне відродження в Україні.
 - Б) Суспільні течії та рухи другої половини XIX ст.
4. Україна на початку XX ст.
 - А) соціально-економічне становище України на початку XX ст.
 - Б) політизація національного життя в Україні.
 - В) Україна в роки Першої світової війни.

Література:

1. Бойко О.Д. Історія України. Навч. посіб. / О.Д. Бойко – Київ: Академія, 2018. URL: [http:// library.lp.edu.ua/.../novi-nadhodzhennya-u-pershomu-pivrichchi-2019-roku- dlya-zabezpechennya-navchalnogo-procesu](http://library.lp.edu.ua/.../novi-nadhodzhennya-u-pershomu-pivrichchi-2019-roku-dlya-zabezpechennya-navchalnogo-procesu) (дата звернення: 09.08.2020).
2. Історія України: навчальний посібник / В.Ф. Панібудьласка, В.Ф. Деревінський, А.В. Тороп та ін. – К.: КНУБА, 2010. – 140 с.
3. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / [О. М. Бут, М. І. Бушин, Ю. І. Вовк та ін.]; за заг. ред. д.і.н., проф. М. І. Бушина, д.і.н., проф. О. І. Гуржія; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т.– Черкаси: ЧДТУ, 2016. – 644 с. ISBN 966-7154-13-0

4. Історія української державності: підручник у 2-х томах / Борисова О.В., Климов А.О., Т. 1. Давні часи. Середньовіччя. Нова доба. - Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. - 344 с.
5. Історія України та її державності. Курс лекцій Навчальний посібник / Л. Є. Дещинський, С. В. Терський, І. Я. Хома, В. М. Тарабан, Р. Д. Зінкевич, Я. Я. Денісов, І. О. Гаврилів, І. В. Буковський, А. Я. Нагірняк. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2009. – 476 с.
6. Литвин, В. М. Історія України: у 3 т., 4 кн. / НАН України, Ін-т історії України. К.: Наук. думка, 2015-2016. Т. 2 : Новий час, кінець XVIII – початок XX ст. 2015. 525, [1] с.
7. Мицик, Ю. Історія України: навч. посіб. / Ю. Мицик, О. Бажан.- К.: Кліо, 2015.- 677 с.
8. Олійник, М. Історія України : навч. посібник / М. Олійник, І. Ткачук. — 3-тє вид., випр. та доп. — Львів : Новий світ-2000, 2018. — 264 с.
- 9 Палій, О. А. Історія України. Вид. 3-тє./ О. А. Палій. - К.: К.І.С., 2017. 594, [1] с.
10. Пасічник, М. С. Історія України: розвиток державності та культури: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Вид. 3-тє, допов./ М. С. Пасічник - Л.: Укр. акад. друкарства, 2016. - 415 с.
11. Світлична, В. В. Історія України : навч. посібник / В. В. Світлична. — 9-тє вид., доп. — Київ : Каравела, 2019. — 408 с.
12. Танцюра В. І. Історія України : навчальний посібник / В. І. Танцюра, С. М. Куліш, О. О. Пересада. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 492 с.

Додаткова література до індивідуальних завдань та контрольних робіт.

1. Гирич І. Б. Формування модерної української нації: теорія і суспільні виклики (XIX - початок XX ст.). - Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2014. - 109 с.
2. Горелов М. Українська етнічна нація: [монографія] / М. Горелов, О.Моця, О. Рафальський. – К., Еко-продакшн, 2012. – 192 с
3. Плохій, Сергій. Козацький міф. Історія та націєтворення в епоху імперій / Сергій Плохій. – К.: Laurus, 2013 .- 440 с.
4. Плохій, Сергій. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. - Х.: Клуб Сімейного Дозвілля, 2016.- 496 с.
5. У кігтях двоглавих орлів. Творення модерної нації. Україна під скіпетрами Романових і Габсбургів. Х., Клуб Сімейного Дозвілля, 2016. 352 с.

Тема 6. Українська національно-демократична революція 1917 – 1920 років.

1. Самовизначення України і відродження її державності на початку ХХ ст. Війни та втрати Україною національної державності (1917 – 1921 рр.).

А) Сутність владних структур, що утворилися в ході української національно-демократичної революції. Досягнення і прорахунки в державотворчій діяльності Центральної Ради, Гетьмана П. Скоропадського та Директорії.

Б) Державотворча діяльність Західноукраїнської народної республіки.

В) Створення Української Соціалістичної Радянської Республіки: соціальна база, органи влади, зовнішні чинники розвитку.

2. Зовнішньо-політична діяльність українських урядів в 1917 – 1921 рр.

3. Причини поразки революції та її історичне значення.

Література:

1. Бойко О.Д. Історія України. Навч. посіб. / О.Д. Бойко – Київ: Академія, 2018. URL: [http:// library.lp.edu.ua/.../novi-nadhodzhennya-u-pershomu-pivrichchi-2019-roku-dlya-zabezpechennya-navchalnogo-procesu](http://library.lp.edu.ua/.../novi-nadhodzhennya-u-pershomu-pivrichchi-2019-roku-dlya-zabezpechennya-navchalnogo-procesu) (дата звернення: 09.08.2020).

2. Верстюк В.Ф. Нариси історії української революції 1917–1921 років: у 2-х кн. / В. Ф. Верстюк, В. І. Головченко, Т. С. Осташко та ін.; ред. кол.: В. А. Смолій (голова). – К.: Наукова думка, 2011. – Кн. I. – 390 с.

3. Верстюк В.Ф. Нариси історії української революції 1917–1921 років / В. Ф. Верстюк, С. В. Кульчицький, В. М. Литвин ін.; ред. кол.: В. А. Смолій (голова). – К.: НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2012. – Кн. 2. – 464 с.

4. Історія України: навчальний посібник / В.Ф. Панібудьласка, В.Ф. Деревінський, А.В. Тороп та ін. – К.: КНУБА, 2010. – 140 с.

5. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / [О. М. Бут, М. І. Бушин, Ю. І. Вовк та ін.]; за заг. ред. д.і.н., проф. М. І. Бушина, д.і.н., проф. О. І. Гуржія; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т.– Черкаси: ЧДТУ, 2016. – 644 с. ISBN 966-7154

6. Історія української державності / Борисова Ольга, Климов Анатолій: підручник для вищих навчальних закладів : у 2-х томах. – К. : Видавничий дім «Кондор», 2018. Том 2. (1917–2017 рр.) – 464 с.

7. Кучерук О. С. Українська Центральна Рада: 1917–1918 роки/ О. С. Кучерук. - Київ: Балтія Друк, 2018. - 127 с.

8. Литвин, В. М. Історія України: у 3 т., 4 кн. / НАН України, Ін-т історії України./ В. М. Литвин. - К.: Наук. думка, 2015-2016. Т. 3. Кн. 1 : Новітній час, 1914-2014. 2016. 645, [1] с. Т. 3. Кн. 2 : Новітній час, 1914-2014. 2016. 494, [1]

9. Литвин М. Історія ЗУНР: [монографія] / М. Литвин. К. Науменко. – Львів: Інститут українознавства НАНУ; видавнича фірма «Олір», 1995. – 368 с.
10. Мицик, Ю. Історія України: навч. посіб. / Ю. Мицик, О. Бажан.- К.: Кліо, 2015.- 677 с.
11. Олійник, М. Історія України : навч. посібник / М. Олійник, І. Ткачук. — 3-тє вид., випр. та доп. — Львів : Новий світ-2000, 2018. — 264 с.
12. Палій, О. А. Історія України. Вид. 3-тє./ О.А. Палій. - К.: К.І.С., 2017. 594, [1] с.
13. Пасічник, М. С. Історія України: розвиток державності та культури: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Вид. 3-тє, допов./ М. С. Пасічник. - Л.: Укр. акад. друкарства, 2016. - 415 с.
14. Світлична, В. В. Історія України : навч. посібник / В. В. Світлична. — 9-тє вид., доп. — Київ : Каравела, 2019. — 408 с.
15. Танцюра В. І. Історія України : навчальний посібник / В. І. Танцюра, С. М. Куліш, О. О. Пересада. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 492 с.

Додаткова література до індивідуальних завдань та контрольних робіт.

1. Вівсяна І. А. Соборницька місія Українських Січових Стрільців у Наддніпрянщині/ І. А. Вівсяна. - Харків: Мачулін, 2018. - 371 с.
2. Ганжа О.І. Українське селянство в період становлення тоталітарного режиму (1917–1927 рр.): [монографія] / О.І. Ганжа. – К., НАН України. Інститут історії України, 2000. – 208 с.
3. Гетьман Скоропадський і українське державотворення доби визвольних змагань / М. Ковальчук // Пам'ять століть. – 2002. – № 1. – С. 38–54.
5. Грабовський С. Нариси з історії українського державотворення: навч. посібник /С. Грабовський, С. Ставрояні, Л. Шкляр. – К.: Генеза, 1995.– 608 с.
6. Ковальчук М. Війна з більшовицькою Росією за незалежність. 1917–1920: [монографія] / М. Ковальчук. – Київ, 2007. – 72 с.
7. Ковальчук М. Битва двох революцій: Перша війна Української Народної Республіки з Радянською Росією. 1917–1918 рр.: у 2 т.: [монографія] / М. Ковальчук. – К.: Видавничий дім «Стилос», 2015. – Т. 1. – 608 с.
8. Комуністичний режим та українське повстанство наприкінці 1919 – на початку 1920 рр / М. Ковальчук // Сіверський літопис. – 2010. – № 2–3. – С. 166–173.
9. Лазарович М. В..Українські січові стрільці у боротьбі за волю України [Текст] : [монографія] / М. В. Лазарович. - Ічня : Формат, 2018. - 763, [2] с.

10. Пиріг Р. Я. Діяльність урядів гетьманату Павла Скоропадського: персональний вимір [Текст] / Р. Я. Пиріг ; НАН України, Інститут історії України. – Київ : Інститут історії України НАНУ, 2016. - 518 с.
11. Пиріг Р. Відносини України і Центральних держав: нетипова окупація 1918 року [Текст] : [монографія] / Р. Пиріг ; НАН України. Ін-т історії України. - Київ : Ін-т історії України НАН України, 2018. - 357 с.
12. Реєнт О. П. Українські визвольні змагання 1917–1921 років / О. П. Реєнт. - Київ : Арій, 2016. - 280 с.
13. Сорока, Ю. В. Бій під Крутами / Ю. В. Сорока. – Харків : Фоліо, 2015. – 63 с.
14. Тинченко Я. Перша українсько-більшовицька війна (грудень 1917 –березень 1918): [монографія] / Я. Тинченко. – К.: [б.в.]; Львів: [б.в.], 1996. – 371 с.
15. Шевчук В.П. Історія української державності: курс лекцій: навч. посібник / В.П. Шевчук. – К.: Либідь, 1999. – 480 с.
16. Шейко В. М. Інтелігенція і влада в часи Української революції 1917–1921 років [Текст] : монографія / В. М. Шейко. - Харків : ХДАК, 2020. - 473 с.

Тема 7. Україна в міжвоєнний період 1920 – 1939 рр.

26

1) Україна у складі СРСР (1921 – 1939 рр.)

А) Україна на початку 20 – х років. Нова економічна політика (НЕП). Утворення Радянського Союзу. Остаточна втрата Україною незалежності.

Б) Індустріалізація: завдання, труднощі, характерні риси, особливості, наслідки.

В) Колективізація сільського господарства радянської України. Голодомор 1932 – 1933 рр.

Г) Тоталітарний режим і українське суспільство наприкінці 1920 – х – в 1930 роках.

2) Західноукраїнські землі в міжвоєнний період (1920 -1939 рр.).

А) Соціально-економічне становище західноукраїнських земель.

Б) Західноукраїнський суспільно – політичний рух у міжвоєнний період.

Література:

1. Бойко О.Д. Історія України. Навч. посіб. / О.Д. Бойко – Київ: Академія, 2018.
URL: [http:// library.lp.edu.ua/.../novi-nadhodzhennya-u-pershomu-pivrichchi-2019-](http://library.lp.edu.ua/.../novi-nadhodzhennya-u-pershomu-pivrichchi-2019-)

roku- dlya-zabezpechennya-navchalnogo-procesu (дата звернення: 09.08.2020).

2. Історія України: навчальний посібник / В.Ф. Панібудьласка, В.Ф. Деревінський, А.В. Тороп та ін. – К.: КНУБА, 2010. – 140 с.
3. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / [О. М. Бут, М. І. Бушин, Ю. І. Вовк та ін.]; за заг. ред. д.і.н., проф. М. І. Бушина, д.і.н., проф. О. І. Гуржія; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т.– Черкаси: ЧДТУ, 2016. – 644 с. ISBN 966-7154
4. Історія української державності / Борисова Ольга, Климов Анатолій: підручник для вищих навчальних закладів : у 2-х томах. – К. : Видавничий дім «Кондор», 2018. Том 2. (1917–2017 рр.) – 464 с .
5. Литвин, В. М. Історія України: у 3 т., 4 кн. / НАН України, Ін-т історії України./ В. М. Литвин. - К.: Наук. думка, 2015-2016. Т. 3. Кн. 1 : Новітній час, 1914-2014. 2016. 645, [1] с. Т. 3. Кн. 2 : Новітній час, 1914-2014. 2016. 494, [1]
6. Мицик, Ю. Історія України: навч. посіб. / Ю. Мицик, О. Бажан.- К.: Кліо, 2015.- 677 с.
7. Олійник, М. Історія України : навч. посібник / М. Олійник, І. Ткачук. — 3-тє вид., випр. та доп. — Львів : Новий світ-2000, 2018. — 264 с.
8. Палій, О. А. Історія України. Вид. 3-тє./ О. А. Палій. - К.: К.І.С., 2017. 594, [1] с.
9. Пасічник, М. С. Історія України: розвиток державності та культури: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Вид. 3-тє, допов./ М.С. Пасічник - Л.: Укр. акад. друкарства, 2016. - 415 с .
10. Світлична, В. В. Історія України : навч. посібник / В. В. Світлична. — 9-те вид., доп. — Київ : Каравела, 2019. — 408 с.
11. Танцюра В. І. Історія України : навчальний посібник / В. І. Танцюра, С. М. Куліш, О. О. Пересада. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 492 с.

Додаткова література до індивідуальних завдань та контрольних робіт.

1. Ганжа О.І. Українське селянство в період становлення тоталітарного режиму (1917–1927 рр.): [монографія] / О.І. Ганжа. – К., НАН України. Інститут історії України, 2000. – 208 с.
2. Грабовський С. Нариси з історії українського державотворення: навч. посібник / С. Грабовський, С. Ставрояні, Л. Шкляр. – К.: Генеза, 1995. – 608 с.
3. Кралюк П. Історія України «без броду». Розвиток державності на українських землях/ Петро Кралюк.- Харків: Вид-во Фоліо, 2020. – 424 с.

4. Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі: в 3-х кн С. Кульчицький. – К.: Темпора, 2013. – Кн. 1. – К.: Темпора, 2013. – 504 с.; Кн. 2. – К.: Темпора, 2013. – 628 с.; Кн. 3. – К.: Темпора, 2013. – 388 с.
5. Мейс Д. Україна: матеріалізація привидів/ Упоряд. Н. Дзюбенко-Мейс.- К.: Вид-во «КЛІО», 2016.- 686 с.
6. Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія : Історичні нариси / В. В. Дзьобак [та ін.]; відп. ред. С. В. Кульчицький; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. – К.: Наукова думка, 2005. – 496 с.
7. Сова А. Роман Шухевич у громадсько-політичному житті Західної України 1920–1939 рр.: спогади, документи, світлини / Упоряд. і відп. ред. Андрій Сова; Центр незалежних історичних студій. – Львів: Априорі, 2019. – 816 с.
8. Українське питання напередодні Другої світової війни / П. Полянський // Пам'ять століть. – 2009. – № 5–6. – С. 105–125.
9. Шевчук В.П. Історія української державності: курс лекцій: навч. посібник / В.П. Шевчук. – К.: Либідь, 1999. – 480 с.
9. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України: підручник / Л.Д. Чекаленко. – К.: Либідь, 2006. – 712 с.

Тема 8. Україна в роки Другої світової та Великої Вітчизняної війни 1939 -1945 рр.

- 1) Українське питання у міжнародній політиці напередодні та на початку Другої світової війни. Проголошення незалежності Карпатської України. Вхідження західноукраїнських земель до складу СРСР.
- 2) Напад фашистської Німеччини на СРСР, невдачі Червоної армії в боях на території України 1941 1942 рр. Окупаційний режим в Україні.
- 3) Всенародна боротьба проти німецько-фашистських окупантів.
- 4) Діяльність робітників, селян та інтелігенції України в тилу.
- 5) Визволення України і завершення об'єднання її земель. Основні підсумки та уроки Другої світової та Великої вітчизняних воєн. Ціна перемоги.

Література:

1. Бойко О.Д. Історія України. Навч. посіб. / О.Д. Бойко – Київ: Академія, 2018. [Електронний ресурс]: [http:// library.lp.edu.ua/.novi-nadhodzhennya-u-pershomu-rivrichchi-2019-roku-dlya-zabezpechennya-navchalnogo-procesu](http://library.lp.edu.ua/.novi-nadhodzhennya-u-pershomu-rivrichchi-2019-roku-dlya-zabezpechennya-navchalnogo-procesu)
2. Історія України: навчальний посібник / В.Ф. Панібудьласка, В.Ф. Деревінський, А.В. Тороп та ін. – К.: КНУБА, 2010. – 140 с.

3. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / [О. М. Бут, М. І. Бушин, Ю. І. Вовк та ін.]; за заг. ред. д.і.н., проф. М. І. Бушина, д.і.н., проф. О. І. Гуржія; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т.– Черкаси: ЧДТУ, 2016. – 644 с.
4. Історія української державності / Борисова Ольга, Климов Анатолій: підручник для вищих навчальних закладів : у 2-х томах. – К. : Видавничий дім «Кондор», 2018. Том 2. (1917–2017 рр.) – 464 с.
5. Історія України та її державності. Курс лекцій Навчальний посібник / Л. Є. Дещинський, С. В. Терський, І. Я. Хома, В. М. Тарабан, Р. Д. Зінкевич, Я. Я. Денісов, І. О. Гаврилів, І. В. Буковський, А. Я. Нагірняк. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2009. – 476 с.
6. Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі. В 3-х книгах./ С. Кульчицький. – К.: Темпора, 2013.
7. Литвин, В. М. Історія України: у 3 т., 4 кн. / НАН України, Ін-т історії України./ В. М. Литвин. -К.: Наук. думка, 2015-2016. . Т. 3. Кн. 1 : Новітній час, 1914-2014. 2016. 645, [1] с. Т. 3. Кн. 2 : Новітній час, 1914-2014. 2016. 494, [1] с.
8. Олійник, М. Історія України : навч. посібник / М. Олійник, І. Ткачук. — 3-тє вид., випр. та доп. — Львів : Новий світ-2000, 2018. — 264 с
9. Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія : Історичні нариси / В. В. Дзьобак [та ін.]; відп. ред. С. В. Кульчицький; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. – К.: Наукова думка, 2005. – 496 с.
10. Палій, О. А. Історія України. Вид. 3-тє./ О. А. Палій. - К.: К.І.С., 2017. 594, [1] с.
11. Пасічник, М. С. Історія України: розвиток державності та культури: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Вид. 3-тє, допов./ М. С. Пасічник. - Л.: Укр. акад. друкарства, 2016. - 415 с .
12. Патриляк І. Визвольна боротьба ОУН і УПА (1939 – 1960)./І. Патриляк. – К.: АДЕФ – Україна, 2020. – 786 с.
10. Світлична, В. В. Історія України : навч. посібник / В. В. Світлична. — 9-тє вид., доп. — Київ : Каравела, 2019. — 408 с.
10. Танцюра В. І. Історія України : навчальний посібник / В. І. Танцюра, С. М. Куліш, О. О. Пересада. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 492 с.
11. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України: підручник / Л.Д. Чекаленко. – К.: Либідь, 2006. – 712 с.
12. Шевчук В.П. Історія української державності: курс лекцій: навч. посібник / В.П. Шевчук. – К.: Либідь, 1999. – 480 с.

Додаткова література до індивідуальних завдань та контрольних робіт

1. Війна і міф. Невідома Друга світова / В. В'ятрович [та ін.] ; гол. ред. С. С. Скляр ; заг. ред. : О. Зінченко, В. В'ятрович, М. Майоров ; Укр. ін-т нац. пам'яті. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2016. – 269 с.
2. Головка М.Л. Громадські організації та рухи України в роки Другої світової війни: вітчизняна і зарубіжна історіографія: монографія / М.Л. Головка. – К.: Олан, 2004. – 112 с.
3. Кралюк П. Історія України «без броду». Розвиток державності на українських землях/ Петро Кралюк.- Харків: Вид-во Фоліо, 2020. – 424 с.
4. Патриляк І. «Перемога або смерть». Український визвольний рух, 1939–60-ті роки: [монографія] / І. Патриляк. – К.: Наш формат, 2015. – 512 с.
5. Петриляк І. Визвольна боротьба ОУН і УПА (1939 – 1960 – К.: АДЕФ – Україна, 2020. – 786 с.

Тема 9. Україна в 1945 - 1991 роках. Трансформації суспільного розвитку.

- 1) Геополітичні наслідки Другої світової війни. Україна в період повоєнної відбудови.
- 2) Посилення сталінізму в республіці. Західноукраїнські землі в повоєнні роки.
- 3) Україна в умовах десталінізації (50 – 60-ті роки).
- 4) Наростання кризових явищ у соціально-економічному та суспільно-політичному житті республіки (1965 – 1985 рр.).
- 5) Дисидентський та правозахисний рух в Україні (60 -80-х рр.).
- 6) Україна і процес перебудови в СРСР (квітень 1985 – серпень 1991 р.)
Чорнобильська катастрофа.

Література:

1. Бойко О.Д. Історія України. Навч. посіб. / О.Д. Бойко – Київ: Академія, 2018. [Електронний ресурс]: [http:// library.lp.edu.ua/.novi-nadhodzhennya-u-pershomu-rivnichchi-2019-roku-dlya-zabezpechennya-navchalnogo-procesu](http://library.lp.edu.ua/.novi-nadhodzhennya-u-pershomu-rivnichchi-2019-roku-dlya-zabezpechennya-navchalnogo-procesu)((дата звернення: 09.08.2020).
2. Грабовський С. Нариси з історії українського державотворення: навч. посібник / С. Грабовський, С. Ставряні, Л. Шкляр. – К.: Генеза, 1995. – 608 с.
3. Історія України: навчальний посібник / В.Ф. Панібудьласка, В.Ф. Деревінський, А.В. Тороп та ін. – К.: КНУБА, 2010. – 140 с.

4. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / [О. М. Бут, М. І. Бушин, Ю. І. Вовк та ін.]; за заг. ред. д.і.н., проф. М. І. Бушина, д.і.н., проф. О. І. Гуржія; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т.– Черкаси: ЧДТУ, 2016. – 644 с. ISBN 966-7154
5. Історія української державності / Борисова Ольга, Климов Анатолій: підручник для вищих навчальних закладів : у 2-х томах. – К. : Видавничий дім «Кондор», 2018. Том 2. (1917–2017 рр.) – 464 с.
6. Касьянов Г.В. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960 – 80-х років: [монографія] / Г.В. Касьянов. – Київ: Либідь, 1995. – 224 с.
7. Литвин, В. М. Історія України: у 3 т., 4 кн. / НАН України, Ін-т історії України. К.: Наук. думка, 2015-2016. . Т. 3. Кн. 1 : Новітній час, 1914-2014. 2016. 645, [1] с. Т. 3. Кн. 2 : Новітній час, 1914-2014. 2016. 494, [1] с.
8. Мицик, Ю. Історія України: навч. посіб. / Ю. Мицик, О. Бажан.- К.: Клію, 2015.- 677 с.
9. Олійник, М. Історія України : навч. посібник / М. Олійник, І. Ткачук. — 3-тє вид., випр. та доп. — Львів : Новий світ-2000, 2018. — 264 с.
10. Палій, О. А. Історія України. Вид. 3-тє./О. А. Палій. - К.: К.І.С., 2017.- 594, [1] с.
11. Пасічник, М. С. Історія України: розвиток державності та культури: навч. посіб. для студентів ВНЗ . Вид. 3-тє, допов./М. С. Пасічник. - Л.: Укр. акад. друкарства, 2016. - 415 с.
12. Світлична, В. В. Історія України : навч. посібник / В. В. Світлична. — 9-тє вид., доп. — Київ : Каравела, 2019. — 408 с.
13. Слабченко, Євген Антонович. Дипломатична історія України [Текст] / Євген Слабченко ; упоряд. Ірина Матяш. - Київ : Клію, 2016. - 493, [1] с. : іл. - Бібліогр.: с. 478-482.
14. Танцюра В. І. Історія України : навчальний посібник / В. І. Танцюра, С. М. Куліш, О. О. Пересада. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 492 с.

Додаткова література до індивідуальних завдань та контрольних робіт.

1. Народження Народного руху України / С.В. Кульчицький // Український історичний журнал. – 2010. – № 1. – С. 8–22.
2. Кульчицький С., 2018. Передумови, перебіг і підсумки «параду суверенітетів» УІЖ, 2018 №5, с. 163–191. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2018_5_10
3. Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі. В 3-х книгах. – К.: Темпора, 2013.

4. Кульчицький С. Боротьба кримських татар за повернення на Батьківщину (1956-1989 рр.). УІЖ, №2, с. 75 –109. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2018_2_7

5. Народження Народного руху України / С.В. Кульчицький // Український історичний журнал. – 2010. – № 1. – С. 8–22.

6. Патриляк І. «Перемога або смерть». Український визвольний рух, 1939–60-ті роки: [монографія] / І. Патриляк. – К.: Наш формат, 2015. – 512 с.

7. Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія : Історичні нариси / В. В. Дзьобак [та ін.]; відп. ред. С. В. Кульчицький; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. – К.: Наукова думка, 2005. – 496 с.

8. Рух опору в Україні: 1960-1990 [Текст] = Resistance movement in Ukraine 1960-1990: an encyclopedia : енциклопедичний довідник / Осип Зінкевич [та ін.]; гол. ред. Осип Зінкевич; Музей-архів і документаційний центр укр. самвидаву при вид-ві "Смолоскип". - К. : Смолоскип, 2010. - 804 с. : фото.

9. Україна: політична історія. ХХ - початок ХХІ століття [Текст] / В. Баран [та ін.]; ред. В. А. Смолій, Ю. А. Левенець; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. - К. : Парламентське видавництво, 2007. - 1028 с.

32

10. Шлях до незалежності: громадські рухи й суспільні настрої УРСР другої половини 80-х рр. / В.М. Даниленко, М. К. Смольницька // Український історичний журнал. – 2011. – №4. – С. 4–22.

Тема 10. Україна в період розбудови незалежної держави.

1) Державотворчий процес в умовах незалежності. Формування багатопартійної системи і особливості громадсько-політичного життя українського суспільства.

2) Економічне реформування сучасної України. Стан і перспективи розвитку промисловості та реформування агро-промислового комплексу.

3) Зовнішньополітичний курс України в умовах незалежності.

4) Помаранчева революція 2004 р., Революція Гідності 2014 р. та «гібридна» війна Російської Федерації проти України, анексія Криму. Російсько-українська війна.

Література:

1. Адамович С.В. Соборність та регіональний розвиток у суспільно-політичному житті незалежної України: монографія / С.В. Адамович. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2009. – 884 с.

2. Аналітична доповідь Центру Разумкова «Російсько-український конфлікт: стан, наслідки, перспективи розвитку подій» [Електронний ресурс] // Національна безпека і оборона. – 2014. – № 5–6. – С. 1–39. – Режим доступу: http://razumkov.org.ua/uploads/journal/ukr/NSD148-149_2014_ukr.pdf (дата звернення 29.04.2019). – Назва з екрана.
3. Бойко О.Д. Історія України. Навч. посіб. / О.Д. Бойко – Київ: Академія, 2018. [Електронний ресурс]: [http:// library.lp.edu.ua/~novi-nadhodzhennya-u-pershomu-pivrichchi-2019-roku-dlya-zabezpechennya-navchalnogo-procesu](http://library.lp.edu.ua/~novi-nadhodzhennya-u-pershomu-pivrichchi-2019-roku-dlya-zabezpechennya-navchalnogo-procesu)
4. Власюк О. С. Кремлівська агресія проти України: роздуми в контексті війни : монографія / Олександр Степанович Власюк, С. В. Кононенко ; Нац. ін-т стратег. дослідж. - Київ : НІСД, 2017. - 304 с
5. Грицак Я. Що залишилось після Помаранчевої революції: [монографія] / Я. Грицак. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – 31 с.
6. Державна символіка України: Навч. посібник. / В.Ф. Панібудьласка, В.П. Макогон, та ін. – К.: КНУБА; „Довіра”, 2004.–156с.
7. Історія України: навчальний посібник / В.Ф. Панібудьласка, В.Ф. Деревінський, А.В. Тороп та ін. – К.: КНУБА, 2010. – 140 с.
8. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / [О. М. Бут, М. І. Бушин, Ю. І. Вовк та ін.]; за заг. ред. д.і.н., проф. М. І. Бушина, д.і.н., проф. О. І. Гуржія; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т.– Черкаси: ЧДТУ, 2016. – 644 с.
9. Історія української державності / Борисова Ольга, Климов Анатолій: підручник для вищих навчальних закладів : у 2-х томах. – К. : Видавничий дім «Кондор», 2018. Том 2. (1917–2017 рр.) – 464 с.
10. Історія України та її державності. Курс лекцій Навчальний посібник / Л. Є. Дещинський, С. В. Терський, І. Я. Хома, В. М. Тарабан, Р. Д. Зінкевич, Я. Я. Денісов, І. О. Гаврилів, І. В. Буковський, А. Я. Нагірняк. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2009. – 476 с.
11. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ 25 років незалежності: нариси історії творення нації та держави / відп. ред. Валерій Смолій; кер. авт. кол. Геннадій Боряк- К.: Ніка-Центр, 2016. 796 с.
12. Литвин, В. М. Історія України: у 3 т., 4 кн. / НАН України, Ін-т історії України./ В. М. Литвин. - К.: Наук. думка, 2015-2016. . Т. 3. Кн. 1 : Новітній час, 1914-2014. 2016. 645, [1] с. Т. 3. Кн. 2 : Новітній час, 1914-2014. 2016. 494, [1] с.
13. Магда Є. Гібридна агресія Росії: уроки для Європи / Євген Магда. - Київ : Kalamar, 2017. - 267 с.
14. Мицик, Ю. Історія України: навч. посіб. / Ю. Мицик, О. Бажан.- К.: Кліо, 2015.- 677 с.
15. Олійник, М. Історія України : навч. посібник / М. Олійник, І. Ткачук. — 3-тє вид., випр. та доп. — Львів : Новий світ-2000, 2018. — 264 с.

14. Палій, О. А. Історія України. Вид. 3-тє./О.А. Палій. - К.: К.І.С., 2017. 594, [1] с.

15. Світлична, В. В. Історія України : навч. посібник / В. В. Світлична. — 9-те вид., доп. — Київ : Каравела, 2019. — 408 с.

16. Світова гібридна війна: український фронт : монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. — К. : НІСД, 2017. — 496 с. — Режим доступу: [http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75224/mod_resource/content/1/Світова гібридна війна та український фронт НІСД 2017.pdf](http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75224/mod_resource/content/1/Світова_гібридна_війна_та_український_фронт_НІСД_2017.pdf).

17. Слабченко, Євген Антонович. Дипломатична історія України [Текст] / Євген Слабченко ; упоряд. Ірина Матяш. - Київ : Кліо, 2016. - 493, [1] с. : іл. - Бібліогр.: с. 478-482.

18. Танцюра В. І. Історія України : навчальний посібник / В. І. Танцюра, С. М. Куліш, О. О. Пересада. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 492 с.

Додаткова література до індивідуальних завдань та контрольних робіт.

1. Алексієвець Л., 2020. Трансформація відносин України та НАТО в 1991-2019 рр.: історичний аспект. УІЖ, №1, с. 126 –142. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2020_1_10

2. Вільчинський О. К. У степу під Авдіївкою / О. К. Вільчинський . - Харків : Фоліо, 2019. - 186 с.

3. Вітер М. Літопис Революції Гідності / М. Вітер. - Львів: Піраміда, 2017. - 279 с.

4. Воєнні дії на сході України-цивілізаційні виклики людству, 2015. Посіб. / О. Мелень-Забрамна [та ін.] ; ред. О. Кравченко ; МБО «Екологія–Право–Людина». - Львів : ЕПЛ, 132 с.

5. Гальчинський А. С. Помаранчева революція і нова влада / А.С. Гальчинський; Інститут стратегічних оцінок. - Київ, 2005. - 368 с.

6. Дудка Г. І. Небесна сотня / Г. І. Дудка. - Харків: Фоліо, 2019. - 219 с.

7. Зіненко Р. Іловайський щоденник : пер. з рос. / Роман Зіненко. - Харків : Фоліо, 2017. - 286 с.

8. Зіненко .Р.А. Війна, якої не було. Хроніка Іловайської трагедії [Текст] . Ч. 2. 25–31 серпня 2014 року / Р. А. Зіненко. - Харків : Фоліо, 2019. – 474 с.

9. Історична періодизація антитерористичної операції на сході України (14 квітня 2014-30 квітня 2018 рр.). УІЖ, №4, с. 176 –191. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2020_4_16

10. Микулинський І. М. Революція Гідності - Майдан / І. Микулинський. - Чернівці : Друк Арт, 2017. - 798 с.

11. Михайлишин І. Я. Танець смерті. Щоденник добровольця батальйону “Донбас”/ І. Я. Михайлишин ; ред. Ю. Бутусов. - Харків: Фоліо, 2019. – 314 с.
12. Наші : історії українських воїнів / ред. В. Буряченко. - Київ : Військо України, 2017. - 308 с.
13. Небесна сотня [Текст] / К. Богданович [та ін.] ; упоряд.: О. Трибушна, І. Соломко. - Харків : Фоліо, 2015. - 207 с.
14. Помаранчева революція як комутаційна проблема / С. Квіт // Визвольний шлях. – 2005. – № 3. – С. 43–59.
15. Революція Гідності 2013–2014 рр. та агресія Росії проти України [Електронний ресурс]: наук.-метод. матер. / В. Головка, О. Палій, О. Черевко, С. Янішевський; за заг. ред. П. Полянського. – К.: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2015. – 36 с. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/content/temp/2015-04-29-revolucziya-gidnosti-uchnyam.pdf> (дата звернення 29.04.2019). – Назва з екрана.
16. Ті, що пройшли крізь вогонь/ упоряд. С. С. Макарчук [та ін.]. - Миколаїв: Іліон, 2018. - 551 с.
17. Токмань Г. Л. Майдан: сторінка живої історії / Г. Л. Токмань. - 2-е вид., випр. і допов. - Ніжин : Лисенко М. М., 2015. - 104 с.
18. Ткаченко В.М.,2017.Україна: «час війни й час миру» . УІЖ, №1, с. 135–156. Режим доступу:http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2017_1_11
19. Шаповал Ю.,Васильєва І., Матвієнко І.,2020.Українське суспільство у 2014-2020 рр: проблеми політики декомунізації. УІЖ, №4, с. 110–124. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2020_4_11

**Тематика індивідуальних завдань та контрольних робіт
(на вибір студентів).**

1. Стародавні історичні процеси на території сучасної України.
2. Українські землі в стародавніх описах іноземних авторів.
3. Кіммерійці, скіфи, сармати в контексті етнічних та державотворчих процесів на території України.
4. Готи та гуни в контексті історичних процесів на території України і стародавні часи.
5. Античні міста-держави Північного Причорномор'я та їх роль в стародавній історії України.
6. Літописні слов'янські племена в Україні. Початки їхньої державності.
7. Основні етапи формування державності Київської Русі. Історична періодизація розвитку Київської Русі. Сутність державності Київської Русі.

8. Об'єднання українських земель у Галицько-Волинській державі.
9. Колонізація українських земель Литвою та загарбання їх Польщею.
10. Козаччина та її роль у суспільно-політичному розвитку України.
11. Запорозька Січ – козацька республіка.
12. Народні рухи в Україні кін. XVI ст. – перша пол. XVII ст.
13. Історичний портрет гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного.
14. Українська революція XVII ст.
15. Богдан Хмельницький- видатний державний діяч та полководець.
16. Українська державність в період Козаччини. Державотворча роль українського козацтва.
17. Гетьманські статті – Конституційні акти Війська Запорозького та Гетьманщини.
18. Зовнішня політика Української козацької держави.
19. Поділи України та їх наслідки для державності українського народу.
20. Іван Мазепа – людина й патріот України.
21. Конституція і «Вивід прав України» Пилипа Орлика.
22. Національно-визвольний рух в Україні в XVIII ст.
23. Наступ російського царизму на автономію України (друга пол. XVII ст. -- XVIII ст.).
24. Ліквідація Запорізької Січі та подальша доля українського козацтва.
25. Україна в першій половині XIX ст. Початки відродження національної самосвідомості українського народу.
26. Україна в другій половині XIX ст.
27. Національний рух в Україні наприкінці XIX – на початку XX століття.
28. Діяльність українських “громад” в XIX ст. Суспільно-політичні ідеї та діяльність Михайла Драгоманова.
29. Парламентська діяльність українців у російській та австрійській державах на рубежі XIX – XX ст.
30. Питання національно-державного будівництва в програмах політичних партій України початку XX ст.
31. Україна в період першої російської революції.
32. Наслідки Столипінської аграрної реформи для України.

33. Україна в роки Першої світової війни.
34. Роль Центральної Ради в державотворчому процесі в Україні. Чотири Універсали Центральної Ради.
35. Сутність владних структур, що утворювалися під час національно-демократичної революції 1917-1920 рр.
36. Історичні постаті: М. Грушевський, В. Винниченко, С. Петлюра, П. Скоропадський.
37. УНР у період Директорії.
38. Радянська влада в Україні кінець 1917 - 1920 рр.
39. Селянські рухи в Україні у 1918 – 1920 рр.
40. Національно-визвольний рух на західноукраїнських землях 1918 – 1920 рр.
41. Причини поразки та уроки української революції 1917 -1920 рр.
42. Україна й утворення Союзу РСР.
43. Політика українізації у 20 –х – на поч. 30-х рр., її досягнення й труднощі.
44. Радянська індустріалізація і її здійснення в Україні.
45. Політика колективізації сільського господарства в Україні та її наслідки.
46. Становлення сталінського тоталітарного режиму та політичні репресії в Україні
47. Репресії проти української інтелігенції в кінці 1920-х – на початку 30-х років.
48. Голодомори в Україні в 1920-40-х рр.: причини, національно-політичні аспекти та наслідки.
49. Західна Україна між двома світовими війнами.
50. ОУН: ідеологія та методи боротьби за Українську державність.
51. Початок Другої світової війни і зміни в геополітичному становищі України.
52. Україна у Великій Вітчизняній війні 1941 1945 рр.
53. Національно-визвольне і комуністичне підпілля в Україні під час Другої світової війни: порівняльний аналіз.
54. Україна в повоєнні роки (1945 -- 1953 рр.)
55. Україна у період тимчасової лібералізації суспільного життя в СРСР (50-ті – 60-ті рр. ХХ ст.).
56. Україна в умовах посилення командно-бюрократичної системи управління в СРСР у другій половині 60-х – першій половині 80-х рр.

57. Рух шестидесятників та їх вплив на духовне життя в Україні.
58. Дисидентський рух в Україні.
59. Зростання суспільно-політичної активності студентської молоді України наприкінці 80-х – на початку 90-х рр.
60. Україна на шляху до незалежності (1985 1991 рр.).
61. Україна в умовах незалежності.
62. Новітня Українська держава на міжнародній арені.
63. Українська діаспора та її роль в історії України.
64. Україна і європейський інтеграційний процес.
65. Українська національно-державна символіка: зародження, становлення й утвердження.
66. Досягнення і прорахунки державотворення впродовж кінця ХХ – початку ХХІ ст.
67. Національна консолідація українського суспільства на сучасному етапі розвитку: виклики і перспективи.
68. Помаранчева революція та Революція гідності: причини, сутність, учасники, наслідки.
69. Зовнішньополітична діяльність Української держави.
70. Російсько-українська війна.
71. Військові добровольчі підрозділи в українській історії.
72. Бачення політичного майбутнього України в програмах українських політичних партій кінця ХІХ – початку ХХ ст.
73. Відмінності трансформаційних перетворень в Україні та інших посткомуністичних країнах Східної та Південно-Східної Європи.
74. Україна та євроатлантичний інтеграційний процес.

Індивідуальне завдання підлягає захисту студентом на заняттях, які призначаються додатково. Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Студенти можуть зробити його у вигляді реферату чи презентації. Реферат повинен мати обсяг 18-24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Література, що рекомендується для виконання індивідуального завдання, наведена, а в електронному вигляді вона розміщена на Освітньому сайті КНУБА, на сторінці кафедри політичних наук і права.

Як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь студента у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до закінчення семестру. Заняття із захисту індивідуальних завдань призначаються не пізніше, ніж за 1 тиждень до закінчення семестру. Викладач має право вимагати доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає вимогам.

Питання до модульного та підсумкового контролю:

1. Предмет і завдання курсу. Методологічні принципи та методи вивчення історії України.
2. Наукова періодизація і характеристика основних етапів української історії.
3. Історичні джерела та історіографія історії України.
4. Початок людського суспільства та його еволюція на території України.
5. Трипільська культура.
6. Формування державотворчих традицій на території України: кіммерійці, скіфи, сармати, античні міста-держави Північного Причорномор'я.
7. Проблема етногенезу східних слов'ян та їх розселення на території України.
8. Протодержавні об'єднання східних слов'ян.
9. Передумови утворення Київської Русі та основні етапи її розвитку. Теорії походження Київської Русі.
10. Сутність державності Київської Русі. Соціально-економічний і політичний устрій Київської Русі.
11. Причини, сутність і наслідки феодальної роздробленості Київської Русі.
12. Історичне значення та проблема спадщини Київської Русі.
13. Причини та наслідки занепаду Київської Русі. Боротьба Русі-України з монголо-татарською навалою.
14. Піднесення Галицького і Волинського князівств. Утворення Галицько-Волинського держави, етапи її розвитку.
15. Внутрішня і зовнішня політика Галицько-Волинської держави.

16. Історичне значення Галицько-Волинської держави.
17. Українські землі у складі Великого князівства Литовського. Особливості литовської експансії.
18. Польська експансія на українські землі в другій половині XIV-у середині XVII ст. Люблінська унія і утворення Речі Посполитої.
19. Соціально-економічне становище українських земель в XIV- перша половина XVIIст.
20. Виникнення українського козацтва. Реєстрове козацтво.
21. Запорізька Січ – козацька республіка.
22. Козацько-селянські повстання кінця XVI та 20-30 років XVII ст., їх наслідки.
23. Козацька революція середини XVIIст.: передумови, причини, рушійні сили та періодизація.
24. Формування української державності в ході національно-визвольної війни 1648-1676 рр.
25. Українсько-Московська угода 1654р. Березневі статті: умови і правове значення.
26. Доба «Руїни» в оціально-політичній історії України другої половини XVII ст.
27. Причини поразки української національно-визвольної війни 1648-1676рр. та її історичне значення.
28. Адміністративно-територіальний та політичний устрій Гетьманщини, її соціально-економічне становище.
29. Українсько-російські відносини другої половини XVII-XVIIIст. Ліквідація Гетьманщини.
30. Слобідська та Південна Україна в козацько-гетьманську добу.
31. Правобережні та західноукраїнські землі в другій половині XVII-XVIIIст. Гайдамацький та опришківський рух.
32. Політичне становище українських земель у складі Російської та Австрійської імперій.
33. Соціально-економічний розвиток українських земель наприкінці XVIII - на початку ХХст.
34. Соціальне протистояння та соціальні конфлікти в Україні у XIX ст.
35. Українське національно-культурне відродження: кінець XVIII- поч. XIX ст.: сутність, передумови, етапи.
36. Український національний рух у першій половині XIXст.

37. Національне суспільно-політичне життя в Україні в другій половині XIXст.
38. Активізація революційно-визвольної боротьби в Україна на початку XX ст.
39. Утворення політичних партій в Україні, їх програми.
40. Україна в Першій світовій війні.
41. Утворення Української Центральної Ради та її діяльність. I і II Універсали.
42. Утворення Української Центральної Ради та її діяльність. I і II Універсали.
43. IV Універсал. Брестський мир і Україна. Вступ німецьких та австро-угорських військ в Україну. Розпуск Центральної Ради.
44. Українська держава гетьмана П. Скоропадського. Внутрішня та зовнішня політика гетьманського уряду. Причини падіння гетьманської влади.
45. Директорія УНР, її склад, внутрішня та зовнішня політика. Досягнення й прорахунки.
46. Національно-визвольний рух на українських землях. Проголошення ЗУНР. Акт Злуки українських земель.
47. Денікінський режим в Україні. Контрнаступ радянських військ і поразка денікінців. Поразка Директорії УНР. Відновлення радянської влади в Україні.
48. Уроки і наслідки української національно-демократичної революції 1917-1920 рр.
49. Встановлення радянської влади в Україні. Політика «воєнного комунізму».
50. Голод 1921-1923рр. в Україні, його причини і наслідки.
51. Соціально-економічні перетворення в Україні на основі Непу.
52. Утворення Союзу РСР, формальний та реальний статус УСРР у складі Радянського Союзу.
53. Національно політика більшовиків на українських землях у 20-30рр. XXст. Українізація: форма і зміст.
54. Сталінська політика індустріалізації.
55. Колективізація українського села. Голодомор 1932-1933 рр.
56. Тоталітаризм, його суть і особливості в Радянському Союзі. Масові репресії 30-х рр. в Україні, їх наслідки.
57. Становище західноукраїнських земель в 20-30-ті роки XXст.
58. Створення та діяльність ОУН. Інтегральний націоналізм.
59. Проголошення незалежності Карпатської України.
60. Українське питання напередодні та на початку Другої світової війни, оформлення нового політично-правового статусу Західної України.

61. Напад фашистської Німеччини на СРСР. Окупаційний режим в Україні.
62. Рух опору проти фашистської окупації в Україні.
63. Діяльність ОУН-УПА в роки Другої світової війни.
64. Визволення України від німецьких загарбників. Закінчення Другої світової війни. Вклад України в розгром гітлерівської Німеччини та її сателітів.
65. Україна в системі міжнародних відносин після Другої світової війни. Возз'єднання українських земель.
66. Труднощі відбудовчого процесу в Україні. Голод 1946-1947рр.
67. Соціально-економічні і політичні процеси в Західній Україні після Другої світової війни(1945-1953рр.) Посилення сталінізму в республіці.
68. Ідеологічний наступ комуністичного режиму в Україні після Другої світової війни(1945-1953рр.)
69. Суспільно-політичне та економічне становище України в період хрущовської «відлиги».
70. Шістдесятництво в УРСР, його передумови і наслідки.
71. Наростання кризових явищ у соціально економічній сфері та посилення реакції в політичному та національно-культурному житті України в другій половині 1960-х –середині 1980-х років.
72. Дисидентський та правозахисний рух в Україні.
73. Суперечливість перебудовних процесів в Україні. Чорнобильська катастрофа та її наслідки.
74. Зростання суспільно-політичної активності населення України в кінці 1980-х-на початку 1990-х років. Виникнення нових політичних партій та рухів.
75. Проголошення державної незалежності України.
76. Розпад СРСР та створення СНД. Україна в системі СНД.
77. Україна на міжнародній арені. Основні напрями зовнішньої політики в сучасних умовах. Європейський вектор зовнішньополітичного курсу.
78. Суспільно-політичні рухи та політичні партії України в сучасних умовах.
79. Національно-культурне відродження в Україні на сучасному етапі.
80. Державна символіка України, її історичне походження.
81. Соціально-економічне та політичне становище в Україні на сучасному етапі.
82. Помаранчева революція 2004 р. та Революція Гідності 2013-2014 рр. - причини, перебіг та наслідки. Російсько-українська війна.
83. Яку роль відіграє українська діаспора у становлення незалежної України?

84. Досягнення і прорахунку державотворення впродовж кінця XX – початку XXI ст.

Розподіл балів

Поточне оцінювання			Індивідуальне завдання	Іспит	Сума балів
Змістові модулі					
1	2	3			
15	15	20	20	30	100

1. Консультації з дисципліни проводяться керівником курсу щотижнево у понеділок о 15:20 в ауд. 431. Центрального корпусу КНУБА. Якщо заняття з дисципліни проводить інший викладач, графік консультаційних занять доводиться ним до студентів на початку вивчення дисципліни.

2. Студенту, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова залікова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

5. Студент, який не здав та/або не захистив індивідуальне завдання, не допускається до складання заліку.

6. Студент має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться до студентів на початку вивчення дисципліни.

Політика щодо академічної доброчесності

1. Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку студента він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

2. Тексти індивідуальних завдань (в т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) перевіряються на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій студентів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Політика щодо відвідування

1. Студент, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату ФУПП документ, який засвідчує ці причини.
2. Студент, який пропустив лекційне заняття, повинен законспектувати зміст цього заняття та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.
3. Студент, який пропустив практичне заняття, повинен законспектувати джерела, які були визначені викладачем як обов'язкові для конспектування, та продемонструвати конспект викладачу до складання заліку.
4. За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Література до підготовки індивідуальних завдань та контрольних робіт

Методичне забезпечення

1. Історія України: навч.-методичний посібник для семінарських занять / В.М. Литвин, А.Г. Слюсаренко, В.Ф. Колесник та ін.; за ред. В.М. Литвина . – К.: Знання, 2006. – 607 с.
2. Панібудьласка В.Ф. Історія України: конспект лекцій / В.Ф. Панібудьласка, В.Ф. Деревінський, В.П. Макогон, А.В. Тороп. – К.: КНУБА, 2007. – 44 с.
3. Історія України: методичні вказівки / уклад. В.Ф. Панібудьласка, А.В.Тороп В.П. Макогон, та ін. – К.: КНУБА, 2009. – 36 с.
4. Історія України: методичні вказівки / уклад.: В.Ф. Панібудьласка, В.П. Макогон, А.В. Тороп та ін. – К.: КНУБА, 2010.– 39 с.
5. Панібудьласка В.Ф. Історія України: навч. посібник / В.Ф. Панібудьласка, В.Ф. Деревінський, А.В. Тороп та ін. – К.: КНУБА, 2010. – 140 с.
6. Перегуда Є.В. История Украины: конспект лекций / Е. В. Перегуда, В.П. Макогон, А.В.Тороп и др. – К.: КНУСА, 2013. – 56 с.
7. Брехуненко Віктор. Східна брама Європи. Козацька Україна в середині XVII-XVIII ст. / Віктор Брехуненко. К. Газін, В. В. Історія України середини XVI-XVIII ст.: навч.-метод. посіб. для студ. іст. ф-тів / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. Вид. 3-є, допов. та переробл. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2012.- 223 с.

Довідкові видання, збірники документів, хрестоматії, літописи

1. Голод 1932 1933 років на Україні: Очима істориків, мовою документів./ Кер. Кол. Упоряд. Р. Я. Пиріг. – Політвидав України, 1990. -605 с.

2. Довідник з історії України (А-Я): посібн. 2-ге вид., доопр. і доповн. / за заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста. – К.: Генеза, 2001. – 1136 с.
3. Етнонаціональна структура українського суспільства: довідник / В.Б. Євтух, В.П. Трощинський. – К., Наукова думка, 2004. – 342 с.
4. Історія України : Хрестоматія. Упоряд. В.М. Литвин. К. : Наук, думка, 2013. 1056 с.
5. Історія Української Конституції. Упоряд. А.Г. Слюсаренко, М.В. Томенко, С.П. Головатий. К.: Право, 1997. 443 с.
6. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник: навч. посібн. / В.М. Литвин, В.І. Гусев, А.Г. Слюсаренко та ін. – К.: Вища школа, 2002. – 430 с.
7. Конституційні акти України. 1917–1920: невідомі конституції України / [Д. Б. Яневський, В. І. Крюков]; наук. ред. і упоряд.: Ю. Д. Прилюк, В.Ф. Жмир. – Київ: Філософ. і соціол. думка, 1992. – 269 с. .
8. Конституція України: Прийняття на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
9. Малий словник історії України. / В. Смолій, С. Кульчицький, О. Майборода та ін. – К.: Либідь, 1997. – 464 с.
10. Множинська Р.В. Українські мислителі ХІХ-ХХ ст. Хрестоматія: навчальний посібник. К.: КНУТД, 2015.
11. Націоналізм : антологія. Наук. т-во ім. В'ячеслава Липинського; упоряд. О. Проценко, В. Лісовий ; літ. ред. Л. Білик. Київ: Смолоскип, 2000. 858 с.
12. . Національні процеси в Україні: історія і сучасність. Документи і матеріали: Довідник. у 2 ч. / за ред. В.Ф. Панібудьласка. – К.: Вища школа, 1997. – Ч. 1. – 583 с.; 1997. – Ч. 2. – 704 с.
13. Рух опору в Україні: 1960–1990: енциклопедичний довідник. 2-ге вид. / передм. Осипа Зінкевича, О. Обертаса. – К.: Смолоскип, 2012. – 896 с.
14. 9. Самостійна Україна: збірник програм українських політичних партій початку ХХ століття / упоряд., авт. передм. і прим. О. Федьков. – Тернопіль: РВВ упр. по пресі, 1991. – 80 с.
15. Тисяча років української суспільно-політичної думки. У 9-ти т. К.: Дніпро, 2001.
16. Українське козацтво: Мала енциклопедія / С. В. Абросимова [та ін]; ред. Ф. Г. Турченко. – К.: Генеза; Запоріжжя: Прем'єр, 2002. – 568 с.
17. Український націоналізм: Антологія. Т. 1. Упор. В. Рог. Київ: Українська видавнича спілка ім. Юрія Липи, 2009. 384 с.
18. Український націоналізм. Антологія. Т. 2. Упор. В. Рог. Київ: Українська Видавнича Спілка ім. Юрія Липи, 2011. 352 с. 20.12.2019).
19. Українські політичні партії ХІХ – початку ХХ ст. / Програмові і довідкові матеріали/ Упоряд. В. Ф. Шеченко. –К.: Фенікс, 1993. – 336.

20. Яблонський В. М. Сучасні політичні партії України: Довідник. – К.: Лексикон, 1996. – 149 с.

Монографічні джерела, наукові статті

1. Адамович С.В. Соборність та регіональний розвиток у суспільно-політичному житті незалежної України: монографія / С.В. Адамович. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2009. – 884 с.
2. Адамський та ін. Українська державність у ХХ столітті (Історико-політологічний аналіз). К.: Політична думка, 1996. 435 с.
3. Баран В. Д. Історичні витоки українського народу / В. Д. Баран, Я. В. Баран; НДІ українознавства М-ва освіти і науки України, Ін-т археології НАН України. – Київ: Генеза, 2005. – 206, с. : іл. <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001043>
4. Бойко О.Д. Історія України. Навч. посіб. / О.Д. Бойко – Київ: Академія, 2018. URL: [http:// library.lp.edu.ua/.../novi-nadhodzhennya-u-pershomu-pivrichchi-2019-roku-dlya-zabezpechennya-navchalnogo-procesu](http://library.lp.edu.ua/.../novi-nadhodzhennya-u-pershomu-pivrichchi-2019-roku-dlya-zabezpechennya-navchalnogo-procesu)
5. Бондаренко В.Г. Історія новітніх запорожців: вільнокозацький рух на Півдні України (1917–1918 рр.): монографія / В.Г. Бондаренко. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2010. – 228 с.
6. Брехуненко В. Морські війни українських козаків [монографія] / В. Брехуненко. – Київ: [б.в.], 2007. – 77 с.
7. Велика війна 1914–1918 рр. і Україна / упоряд. О. Реєнт; [редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін.]. – К. : КЛЮ, 2013. – 783 с.
8. Веремійчик О. Другий Зимовий похід або Листопадовий рейд: [монографія] / О. Веремійчик. – К.: В-во ім. О. Теліги, 2006. – 118 с.
9. Верстюк В.Ф. Нариси історії української революції 1917–1921 років: у 2-х кн. / В. Ф. Верстюк, В. І. Головченко, Т. С. Осташко та ін.; ред. кол.: В. А. Смолій (голова). – К.: Наукова думка, 2011. – Кн. I. – 390 с.
10. Верстюк В.Ф. Нариси історії української революції 1917–1921 років / В. Ф. Верстюк, С. В. Кульчицький, В. М. Литвинта ін.; ред. кол.: В. А. Смолій (голова). – К.: НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України», 2012. – Кн. 2. – 464 с.
11. Виникнення та формування українського етносу. Ресурс Інтернету: <https://studfile.net/preview/2425128/page:3/>
12. Вівчарик М.М. Українська нація: витоки, становлення і сьогодення: навч. посібник / М.М. Вівчарик. – К.: Олан, 2003. – 280 с.
13. Вільчинський О. К. У степу під Авдіївкою / О. К. Вільчинський. - Харків : Фоліо, 2019. - 186 с.
- Вітер М. Літопис Революції Гідності / М. Вітер. - Львів: Піраміда, 2017. - 279 с.

14. Воєнні дії на сході України-цивілізаційні виклики людству, 2015. Посіб. / О. Мелень-Забрамна [та ін.] ; ред. О. Кравченко ; МБО «Екологія–Право–Людина». - Львів : ЕПЛ, 132 с.
15. Власюк О. С. Кремлівська агресія проти України: роздуми в контексті війни : монографія / Олександр Степанович Власюк, С. В. Кононенко ; Нац. ін-т стратег. дослідж. - Київ : НІСД, 2017. - 304 с.
16. Войтович Л. Формування кримськотатарського народу: вступ до етногенезу / Л. Войтович; Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Біла Церква: Видавець Олександр Пшонківський, 2009. – 214 с.
17. Гай-Нижник П.П. УНР та ЗУНР: становлення органів влади і національне державотворення (1917–1920 рр.): [монографія] / П.П. Гай-Нижник. – К.: ЩеК, 2010. – 304 с.
18. Гальчинський А. С. Помаранчева революція і нова влада / А.С. Гальчинський; Інститут стратегічних оцінок. - Київ, 2005. - 368 с.
19. Ганжа О.І. Українське селянство в період становлення тоталітарного режиму (1917–1927 рр.): монографія / О.І. Ганжа. – К., 2000. – 208 с.
20. Гирич І. Історичні причини наших поразок і перемог: [монографія] / І. Гирич. – Л.: Піраміда, 2011. – 140 с.
21. Гирич І. Концептуальні проблеми історії України: [монографія] / І. Гирич. – Тернопіль: Богдан, 2011. – 224 с.
22. Гирич І. Формування модерної української нації: теорія та суспільні виклики (XIX – початок XX ст.) [монографія] / І. Гирич. – Тернопіль: Богдан, 2012. – 112 с.
23. Головка О.Б. Корона Данила Галицького: Волинь і Галичина в державно-політичному розвитку Центрально-Східної Європи раннього та класичного середньовіччя: [монографія] / О.Б. Головка. – К.: ВД «Стилос», 2006. – 575 с
24. Головка М.Л. Громадські організації та рухи України в роки Другої світової війни: вітчизняна і зарубіжна історіографія: монографія / М.Л. Головка. – К.: Олан, 2004. – 112 с.
25. Голубко В.Є. Історія України XIX – XXI ст.: практикум / В.Є. Голубко, Р.В. Лаврецький, А.Ф. Лозинський, М.Я. Нагірняк, В.І. Чура. – К.: Знання, 2015. – 375 с.
26. Горелов М. Українська етнічна нація: [монографія] / М. Горелов, О. Моця, О. Рафальський. – К., Еко-продакшн, 2012.
27. Горобець В.М. Еліта козацької України в пошуках політичної легітимації: стосунки з Москвою та Варшавою, 1654–1665: [монографія] / В.М. Горобець. – Київ: [б.в.], 2001. – 533 с.

28. Горобець В.М. Україна: Козацькі війни, 1618–1638: [монографія] / В.М. Горобець. – Київ: КРІОН, 2011. – 267 с.
29. Грабовський С. Нариси з історії українського державотворення: навч. посібник / С. Грабовський, С. Ставрояні, Л. Шкляр. – К.: Генеза, 1995. – 608 с.
30. Грицак Я.Й. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX – XX ст.: [навч. посібник] / Я.Й. Грицак – К.: Генеза, 2000. – 360 с.
31. Гудзь В.В. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів В.В. Гудзь. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2003. – 616 с.
32. Гуржій О. Українська козацька держава в другій половині XVII–XVIII ст.: кордони, населення, право: [монографія] / О. Гуржій. – Київ: Основи, 1996. – 223 с.
33. Гуржій О. Політико-адміністративне й територіальне реформування Гетьманщини у XVIII ст.: причини, перебіг, наслідки: монографія / О. Гуржій. – К.: Інститут історії України, 2015. – 80 с.
34. Державний гімн України. Популярний історичний нарис / упорядники: М.П. Линник, В.М. Пономаренко; автор тексту М.П. Загайкевич. – К.: Музична Україна, 2006. – 56 с.
35. Донченко С.П. Характеристика історичних процесів в Україні (кінець XIX ст. – початок XX ст.) [Текст] : навчальний посібник / С. П. Донченко, С. В. Зборець, О. С. Бабічева ; М-во освіти і науки України, ДДТУ., Кам'янське : ДДТУ - 2017. 192 с.
36. Дудка Г. І. Небесна сотня / Г. І. Дудка. - Харків: Фоліо, 2019. - 219 с.
37. Екологія людини. Етнос як основа розвитку антропоєкосистеми <http://psi.nuczu.edu.ua/images/topmenu/kafedry/kafedra-socialnyh-i-gumanitarnyh-dyscyplin/ekologiya-lydunu/5.pdf>
38. Етногенез українців. Ресурс Інтернету: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
39. Залізник Л. Походження українського народу. – К.: Вища шк., 1999. – 264 с.
40. Залізник Л. Від склавинів до української нації: [монографія]. 2-ге вид., допов / Л. Залізник. – Київ: Б-ка українця, 2004. – 256 с.
41. Зіненко Р. Іловайський щоденник : пер. з рос. / Роман Зіненко. - Харків : Фоліо, 2017. - 286 с.
42. Зіненко Р.А. Війна, якої не було. Хроніка Іловайської трагедії [Текст] . Ч. 2. 25–31 серпня 2014 року / Р. А. Зіненко. - Харків : Фоліо, 2019. – 474 с.
43. Іванець А.В. Кримська проблема в діяльності УНР періоду Директорії (кінець 1918–1920 рр.): монографія / А.В. Іванець. – Сімферополь: Доля, 2013. – 172 с.

44. Історія української державності та культури: конспект лекцій для студентів будівельних ВНЗ/ Є. В. Перегуда та ін. - Київ – Тернопіль: «Карт-Бланш», 2016. -172 с.

45. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / [О. М. Бут, М. І. Бушин, Ю. І. Вовк та ін.]; за заг. ред. д.і.н., проф. М. І. Бушина, д.і.н., проф. О. І. Гуржія; М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т.– Черкаси: ЧДТУ, 2016. – 644 с. ISBN 966-7154-13-0

46. Історія української державності: підручник у 2-х томах / Борисова О.В., Климов А.О., Т. 1. Давні часи. Середньовіччя. Нова доба. - Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. - 344 с.

47. Історія української державності / Борисова Ольга, Климов Анатолій: підручник для вищих навчальних закладів : у 2-х томах. – К. : Видавничий дім «Кондор», 2018. Том 2. (1917–2017 рр.) – 464 с.

48. Історія України та її державності. Курс лекцій Навчальний посібник / Л. Є. Дещинський, С. В. Терський, І. Я. Хома, В. М. Тарабан, Р. Д. Зінкевич, Я. Я. Денісов, І. О. Гаврилів, І. В. Буковський, А. Я. Нагірняк. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2009. – 476 с.

49. Історія українського козацтва: нариси у 2-х т. / редкол. В. А. Смолій та ін. – К: Вид. дім Києво-Могилянської академії, 2007. – Т. 1. – 799 с.; Т. 2. – 723 с.

50. Касьянов Г.В. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960–80-х років: [монографія] / Г.В. Касьянов. – Київ: Либідь, 1995. – 224 с.

51. Кісь Р. Глобальне – національне – локальне (соціальна антропологія культурного простору): [монографія] / Р. Кісь. – Львів: Літопис, 2005. – 300 с.

52. Ковальчук М. *Невідома війна 1919 року: українсько-білогвардійське збройне протистояння*: [монографія] / М. Ковальчук. – Київ: Темпора, 2006. – 576 с.

53. Ковальчук М. Без переможців: Повстанський рух в Україні проти білогвардійських військ генерала А. Денікіна (червень 1919 р. – лютий 1920 р.): [монографія] / М. Ковальчук. – Київ: ВД «Стилос», 2012. – 352 с.

54. Ковальчук М. Битва двох революцій: Перша війна Української Народної Республіки з Радянською Росією. 1917–1918 рр.: [монографія] / М. Ковальчук; НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – К.: Видавничий дім «Стилос», 2015. – Т. 1. – 608 с.

55. Кононенко В. Модернізація Гетьманщини: проекти козацької адміністрації 1687–1764 рр.: [монографія] / В. Кононенко. – К.: Інститут історії України, 2017. – 305 с.

56. Кононенко П.П. Національна ідея, нація, націоналізм: монографія П.П. Кононенко. – К.: Міленіум, 2005. – 358 с.

57. Косик В. Боротьба за незалежність України в 1938–1941 роках. Втрати України в Другій світовій війні: [монографія] / В. Косик. – Київ: Українська видавнича спілка ім. Ю. Липи, 2013. – 173 с.
58. Котляр М. Ф. Історія суспільного життя Русі: нариси: [монографія] / М.Ф. Котляр. – К.: Інститут історії України, 2016. – 288 с.
59. Кривошея В.В. Козацька еліта гетьманщини: [монографія] / В.В. Кривошея. – К.: ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса, 2008. – 452 с.
60. Крупник, Л. О. Історія України : формування етносів, нації, державності : навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Л. О. Крупник; Міністерство освіти і науки України, Київський національний університет внутрішніх справ. – Київ: Центр учб. літ., 2009. – 216 с. <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000574>
61. Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі: в 3-х кн С. Кульчицький. – К.: Темпора, 2013. – Кн. 1. – К.: Темпора, 2013. – 504 с.; Кн. 2. – К.: Темпора, 2013. – 628 с.; Кн. 3. – К.: Темпора, 2013. – 388 с.
62. Культура історичної пам'яті: європейський та український досвід / [Ю. Шаповал, Л. Нагорна, О. Бойко та ін.] ; за заг. ред. Ю. Шаповала; Нац. акад. наук України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. – К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2013. – 598 с.
- 50 63. Кучерук О. С. Українська Центральна Рада: 1917–1918 роки/ О. С. Кучерук. - Київ: Балтія Друк, 2018. - 127 с.
64. Леп'явко С. Козацькі війни кінця XVI ст. в Україні: [монографія] / С. Леп'явко. – Чернігів: Сіверянська думка, 1996. – 287 с.
65. Литвин М. Історія ЗУНР: [монографія] / М. Литвин. К. Науменко. – Львів: Інститут українознавства НАНУ; видавнича фірма «Олір», 1995. – 368 с.
66. Литвин, В. М. Історія України: у 3 т., 4 кн. / НАН України, Ін-т історії України. К.: Наук. думка, 2015-2016. Т. 1 : Доісторичний та ранньоісторичний періоди – середньовіччя – ранній новий час. 2015. 542, [1] с.
67. Литвин, В. М. Історія України: у 3 т., 4 кн. / НАН України, Ін-т історії України. К.: Наук. думка, 2015-2016. Т. 2 : Новий час, кінець XVIII – початок ХХ ст. 2015. 525, [1] с.
68. Литвин, В. М. Історія України: у 3 т., 4 кн. / НАН України, Ін-т історії України. К.: Наук. думка, 2015-2016. Т. 3. Кн. 1 : Новітній час, 1914-2014. 2016. 645, [1] с. Т. 3. Кн. 2 : Новітній час, 1914-2014. 2016. 494, [1]
69. Магда Є. Гібридна агресія Росії: уроки для Європи / Євген Магда. - Київ : Kalamar, 2017. - 267 с.
70. Мазуренко В. Рейд УПА в Румунію 1949 р.: [монографія] / В. Мазуренко. – Л.: Вид-во Старого Лева; Рівне, 2007. – 56 с.

71. Малик Я. Історія української державності: підручник / Я. Малик, Б.Вол, В.Чуприна. – Львів: Світ, 1995. – 248 с.
72. Мартин Т. Імперія національного вирівнювання. Нації та націоналізм у Радянському союзі (1923–1939 роки): [монографія] / Т. Мартин. – Київ: Критика, 2013. – 639 с.
73. Микулинський І. М. Революція Гідності - Майдан / І. Микулинський. - Чернівці : Друк Арт, 2017. - 798 с.
74. Михайлишин І. Я. Танець смерті. Щоденник добровольця батальйону “Донбас”/ І. Я. Михайлишин ; ред. Ю. Бутусов. - Харків: Фоліо, 2019. – 314 с.
75. Мицик, Ю. Історія України: навч. посіб. / Ю. Мицик, О. Бажан.- К.: Кліо, 2015.- 677 с.
76. Мищак, Іван Миколайович. Хай буде Україна вільною: (державотворчий процес під час Української революції 1917–1921 років) / І. М. Мищак ; Верховна Рада України. Ін-т законодавства. - Київ : [б. и.], 2018. - 140 с.
77. Моця О.П. «Русь», «Мала Русь», «Україна» в після монгольські та козацькі часи: [монографія] / О.П. Моця. – К.: Наукова думка, 2009. – 324 с.
78. Наші : історії українських воїнів / ред. В. Буряченко. - Київ : Військо України, 2017. - 308 с.
79. Нагаєвський І. Історія Української держави двадцятого століття: [монографія] / І. Нагаєвський. – К.: Український письменник, 1993. – 413 с.
80. Наливайко Д.С. Козацька християнська республіка: [монографія] / Д.С. Наливайко. – К.: Дніпро, 1992. – 495 с.
81. Національні лідери Європи: ідеологічні портрети / упор. О. Баган. – Дрогобич: ВФ «Відродження», 2011. – 704 с.
82. Небесна сотня [Текст] / К. Богданович [та ін.] ; упоряд.: О. Трибушна, І. Соломко. - Харків : Фоліо, 2015. - 207 с.
83. Неоголошена війна : невідомі факти і хроніки АТО / О. Каліновська [та ін.]. - Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2015. - 509 с.
84. Нікольський В.М. Підпілля ОУН(б) у Донбасі: [монографія] / В.М. Нікольський. – К.: Інститут історії України НАН України, 2001. – 178 с.
85. Олійник, М. Історія України : навч. посібник / М. Олійник, І. Ткачук. — 3-тє вид., випр. та доп. — Львів : Новий світ-2000, 2018. — 264 с.
86. Організація українських націоналістів і Українська повстанська армія : Історичні нариси / В. В. Дзьобак [та ін.]; відп. ред. С. В. Кульчицький; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. – К.: Наукова думка, 2005. – 496 с.
87. Особливості історичного розвитку українського етносу та нації. Ресурс Інтернету: <https://studfile.net/preview/2425128/>

88. Особливості розвитку українського етносу. Ресурс Інтернету: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/culture/10806/>.

89. Палій, О. А. Історія України. Вид. 3-тє. К.: К.І.С., 2017. 594, [1] с.

90. Панібудьласка В.Ф. Державна символіка України: навч. посібник / В.Ф. Панібудьласка, В.П. Макогон, та ін. – К.: КНУБА; «Довіра», 2004.–156с.

91. Панібудьласка В.Ф. Історія України: навч. посібник / В.Ф.Панібудьласка, В.Ф. Деревінський, А.В. Тороп та ін. – К.: КНУБА, 2010. – 140 с.

92. Пасічник, М. С. Історія України: розвиток державності та культури: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Вид. 3-тє, допов. - Л.: Укр. акад. друкарства, 2016. - 415 с.

93. Патриляк І.К. «Перемога або смерть»: український визвольний рух у 1939–1960-х рр.: [монографія] / І.К. Патриляк. – Львів: Часопис, 2012. – 512 с.

94. Паюк А. Історія становлення української державності: підручник / А. Паюк, М. Рожик. – Львів: Центр Європи, 1999. – 166 с.

95. Пиріг Р.Я. Українська гетьманська держава 1918 року: іст. нариси: [монографія] / Р.Я. Пиріг . – К.: Ін-т історії України НАН України, 2011. – 336 с.

96. Півторак Г. П. Українці : звідки ми і наша мова : дослідження, факти, документи / Г. П. Півторак. – Київ : Віпол, 2014. – 280 с.

52

97. Плохій С. Козацький міф. Історія та націєтворення в епоху імперій: : [монографія] / С. Плохій; авториз. пер. з англ. М. Климчука. – К.: Laurus, 2015. – 400 с.

98. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі: [монографія] / С. Плохій. – Київ: Критика, 2015. – 430 с.

99. Плохій, Сергій. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. - Х.: Клуб Сімейного Дозвілля, 2016.- 496 с.

100 Револуція Гідності 2013–2014 рр. та агресія Росії проти України: наук.-метод. матер. / В. Головка, О. Палій, О. Черевко, С. Янішевський; за заг. ред. П. Полянського. – К.: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2015. – 36 с.

101. Реєнт О. П. Українські визвольні змагання 1917–1921 років / О. П. Реєнт. - Київ : Арій, 2016. - 280 с.

102. Розсекречена пам'ять: Голодомор 1932-1933 років в Україні в документах ГПУ-НКВД / упор.: В. Борисенко, В. Даниленко, С. Кокін та ін. – К.: ВД «Стилос». 2007. – 604 с.

103. Русина, О. Україна під татарами і Литвою / О. Русина. – К.: Альтернативи, 1998. -

104. Русначенко А.М. Народ збурений: Національно-визвольний рух в Україні й національні рухи опору в Білорусії, Литві, Латвії, Естонії у 1940–50-х роках: [монографія] / А.М. Русначенко. – К.: Пульсари, 2002. – 520 с.
105. Савчук Б. Українська етнологія: навч. посібник / Б. Савчук. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2004. – 559 с.
106. Сарбей В.Г. Національне відродження України: [монографія] / В.Г. Сарбей. – Київ: Альтернативи, 1999. – 336 с.
107. Сас П.М. Витоки українського націотворення: [монографія] / П.М. Сас. – К.: Інститут історії України, 2010. – 702 с.
108. Світлична, В. В. Історія України : навч. посібник / В. В. Світлична. — 9-те вид., доп. — Київ : Каравела, 2019. — 408 с.
109. Світова гібридна війна: український фронт : монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. – К. : НІСД, 2017. – 496 с. – Режим доступу: [http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75224/mod_resource/content/1/Світова гібридна війна та український фронт НІСД 2017.pdf](http://org2.knuba.edu.ua/pluginfile.php/75224/mod_resource/content/1/Світова_гібридна_війна_та_український_фронт_НІСД_2017.pdf).
110. Ситий І. М. Козацька Україна: печатки, герби, знаки та емблеми кінця XVI–XVIII століть: [монографія] / І. М. Ситий. – Київ : Темпора, 2017. – 969 с.
111. Скальковський, А. О. Історія Нової Січі, або останнього Коша Запорозького / А. О. Скальковський. – Д.: Січ, 1994. – 676 с.

112. Скляр В.М. Етнічний склад населення України 1959–1989 рр.: етномовні наслідки російщення: [монографія] / В.М. Скляр. – Київ: ВЦ Просвіта, 2008. – 391 с.
113. Слабченко Є.А. Дипломатична історія України: [монографія] / Є.А. Слабченко. – Київ: Кліо, 2016. – 493 с.
114. Смолій В.А. Богдан Хмельницький (Соціально-політичний портрет): [монографія] / В. Смолій, В. Степанков. – К.: Либідь, 1995. – 624 с.
115. Смолій В.А. Українська державна ідея XVII–XVIII століть: проблеми формування, еволюції, реалізації: [монографія] / В. Смолій, В. Степанков. – К.: Альтернативи, 1997. – 367 с.
116. Смолій В. Українська національна революція XVII ст. (1648–1676 рр.) : [монографія] / В. Смолій, В. Степанков. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009. – 448 с.
117. Смолій В. Інститут влади в політичній системі України. Середина – друга половина XVII ст.: [монографія] / В. Смолій, В. Степанков. – К.: Наукова думка, 2014. – 244 с.
118. Смолій В. Дипломатія на «межі світу»: міжнародні відносини та зовнішня політика Української держави (XVII ст. – 1750-ті рр.): посібник для університетів

/ В. Смолій, В. Степанков, В. Горобець, Т. Чухліб. – К.: Вид-во «АМЕННОТЕР» 2016. – 320 с.

119. Сова А. Роман Шухевич у громадсько-політичному житті Західної України 1920–1939 рр.: спогади, документи, світлини / Упоряд. і відп. ред. Андрій Сова; Центр незалежних історичних студій. – Львів: Априорі, 2019. – 816 с.

120. Сорока, Ю. В. Бій під Крутами / Ю. В. Сорока. – Харків : Фоліо, 2015. – 63 с.

121. Стецишин О. Ландскнехти Галицької армії: [монографія] / О. Стецишин. – Львів: Часопис, 2012. – 472 с.

122. Танцюра В. І. Історія України : навчальний посібник / В. І. Танцюра, С. М. Куліш, О. О. Пересада. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. – 492 с.

123. Токмань Г. Л. Майдан: сторінка живої історії / Г. Л. Токмань. - 2-е вид., випр. і допов. - Ніжин : Лисенко М. М., 2015. - 104 с.

124. Терлецький О. Історія української держави: у 2 т. – Львів, 1923–1924. – Т. 1: Княжа доба. –1923. – 252 с.; Т. 2: Козацька доба. – 1924. – 260 с.

125. Терлюк І.Я. Політико-правова доктрина козацького державотворення: нарис історії української державної ідеї: [монографія] / І.Я. Терлюк, І.М. Флис. – Львів: Вид-во Тараса Сороки, 2008. – 300 с.

126. Тинченко Я. Перша українсько-більшовицька війна (грудень 1917 –березень 1918): [монографія] / Я. Тинченко. – К.: [б.в.]; Львів: [б.в.], 1996. – 371 с.

127. Тинченко Я. Українські збройні сили, березень 1917 р. – листопад 1918 р. (організація, чисельність, бойові дії): [монографія] / Я. Тинченко. – К.: Темпора, 2009. – 455 с.

128. Тищенко К. Етномовна історія прадавньої України: [монографія] / К. Тищенко. – К.: «Аквілон-Плюс», 2008. – 480 с.

129. Ті, що пройшли крізь вогонь/ упоряд. С. С. Макарчук [та ін.]. - Миколаїв: Іліон, 2018. - 551 с.

130. Токмань Г. Л. Майдан: сторінка живої історії / Г. Л. Токмань. - 2-е вид., випр. і допов. - Ніжин : Лисенко М. М., 2015. - 104 с.

131. Україна. Процеси націотворення / упоряд. Андреас Каппелер.- К. Вид-во «К.І.С.», 2011.- 416 с.

132. У кігтях двоглавих орлів. Творення модерної нації. Україна під скіпетрами Романових і Габсбургів. Х., Клуб Сімейного Дозвілля, 2016. 352 с.

133. Українська держава другої половини XVII–XVIII ст.: політика, суспільство, культура / ред. кол.: В. Смолій (відп. ред.), О. Бакинська, В. Горобець (заст. відп. ред.), В. Матях (відп. секр.), Ю. Мицик, В. Степанков, Я. Федорук, Т. Чухліб (заст. відп. ред.). – К.: Інститут історії України, 2014. – 671 с.

134. Українське радянське суспільство 30-х рр. XX ст.: нариси повсякденного життя: кол. монографія / [Гогохія Н. Т. та ін.; відп. ред. С. В. Кульчицький]; Нац. акад. наук. України, Ін-т історії України. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2012. – 785 с.

135. Фігурний Ю.С. Особливості і закономірності зародження, формування українського етносу від найдавніших часів до середини XIV ст. на теренах України: етнічні, державотворчі і націєтворчі процеси в українознавчому вимірі. – К.: ННДІУ. – 2010. – 158 с.

136. Формування українського етносу. Ресурс Інтернету:
<https://ru.osvita.ua/vnz/reports/history/4736/>

137. Чухліб Т. Козацький устрій Правобережної України (остання чверть XVII ст.): [монографія] / Т. Чухліб. – Інститут історії України НАН України, 1996. – 90 с.

138. Чухліб Т. Гетьмани і монархи. Українська держава в міжнародних відносинах 1648–1714 рр.: [монографія] / Т. Чухліб. – К.: Інститут історії України НАНУ, 2003. – 518 с.

139. Чухліб Т. Гетьмани Правобережної України в історії Центрально-Східної Європи (1663–1713): [монографія] / Т. Чухліб. – Київ: Києво-Могилянська Академія, 2004. – 284 с.

55

140. Чухліб Т.В. Донеччина та Луганщина – козацькі землі України (XVI–XVIII ст.): [монографія] / Т.В. Чухліб. – К.: Інститут історії України, 2014. – 105 с.

141. Шейко В. М. Інтелігенція і влада в часи Української революції 1917–1921 років [Текст] : монографія / В. М. Шейко. - Харків : ХДАК, 2020. - 473 с.

142. Шпорлюк Р. Формування модерних націй: Україна – Росія – Польща / Р. Шпорлюк; пр. з англ. Г. Касьянова, М. Климчука, М. Рябчука, Я. Стріхи, Д. Матіяш та Х. Чушаак. – Київ: Дух і Літера, 2013. – 552 с.

143. Шпоть О.С. Про витоки української нації: [монографія] / О.С. Шпоть. – Львів-Київ: Благодійний фонд «Україна-Русь»; ПП«Коронатор», 2012. – 170 с.

144. Шевчук В. П. Історія української державності: курс лекцій: навч. посібник / В.П. Шевчук, М.Г. Тараненко. – К.: Либідь, 1999. – 480 с.

145. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України: підручник / Л.Д. Чекаленко. – К.: Либідь, 2006. – 712 с.

146. Яковенко Н.М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст.: навч. посібник для учнів гуманітарних гімназій, ліцеїв, студ. іст. ф-тів вищих учбових закладів, вчителів / Н.М. Яковенко. – К.: Генеза, 1997. – 312 с.

147. Яковенко Н.М. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України: [навч. посібник]. 2-ге вид., перероблене і розширене / Н.М. Яковенко. – К.: Критика, 2005. – 584 с.

148. Яремчук В. Українська історіографія: суспільно-політична історія. Посібник. Острог, Вид-во Нац. Ун-ту «Острозька академія» - 2017, 288с.

149. Ярошинський О.Б. Волинь у роки Української національної революції середини XVII ст.: [монографія] / О.Б. Ярошинський. – К.: ВД «Стилос», 2005. – 460 с.

Журнальні статті

1. Аналітична доповідь Центру Разумкова «Російсько-український конфлікт: стан, наслідки, перспективи розвитку подій» [Електронний ресурс] // Національна безпека і оборона. – 2014. – № 5–6. – С. 1–39. – Режим доступу: http://razumkov.org.ua/uploads/journal/ukr/NSD148-149_2014_ukr.pdf

2. Боротьба кримських татар за повернення на Батьківщину (1956-1989 рр.). / С. Кульчицький // Український історичний журнал. – 2018. – № 2. – С. 75 – 109. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2018_2_7

3. Відносини Румунії з урядом Української Народної Республіки в 1919 р. / М.А. Ковальчук // Український історичний журнал. – 2010. – № 4. – С. 115–127.

4. Гадяцький договір 1658 р. – чому угода так і не стала унією? (Про перспективи та проблеми реалізації проекту у 360-ліття його укладення) / В. Горобець // Український історичний журнал. – 2018. – № 5. – С. 21–43.

5. Генеза та перспективи розвитку української нації у повоєнній зарубіжній україністиці / Ю. Кириченко // Етнічна історія народів Європи. – К., 2015. – Вип. 45. – С. 66–71.

6. Діяльність надзвичайної дипломатичної місії УНР на Кавказі (1919–1921) / І. Матяш // Український історичний журнал. – 2018. – № 1. – С. 73–97.

7. До питання про історичні й територіальні уявлення козацької старшини наприкінці XVII ст./ Т.Г. Таїрова-Яковлева // Український історичний журнал. – 2012. – № 4. – С. 67–73.

8. До проблеми настання феодальних відносин у східнослов'янському світі / М.Ф. Котляр // Український історичний журнал. – 2013. – № 6. – С. 58–71.

9. Закономірності формування української політичної нації / С.В. Кульчицький // Проблеми історії України: Факти, судження, пошуки: Міжв. зб. наук. праць. – Вип. 23. – 2015. – С. 22–68.

10. Історична пам'ять та історична політика про термінологію й генеалогію понять./ Касьянов Г.В. // Український історичний журнал – 2016. - №2.- С. 118 – 139. Режим доступу :http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2016_2_8

11. Історія як спокусник (вступна стаття О.В.Яся)./ Білас Л. Р./ Український історичний журнал.- 2015.- №4. С.189-208. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2015_4_14

12. Історія інститутська, історія українська (ювілейні роздуми з академічної проблематики) / В. А. Смолій, О. А. Удод, О. В. Ясь // Український історичний журнал. – 2012.- №1. –С. 4 -28.

13. Історія створення та автентичний зміст «воєнно-політичного союзу» між УСРР та РСФРР (березень – червень 1919 р.) / Г.Г. Єфіменко // Український історичний журнал. – 2014. – № 1. – С. 120–145.

14. Історична періодизація антитерористичної операції на сході України (14 квітня 2014-30 квітня 2018 рр.). / Український історичний журнал. – 2020. - №4. – С. 176 –191. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2020_4_16

15. Козацтво Правобережної України в міжнародних відносинах під час Північної війни 1700–1721 рр. / Т. Чухліб // Український історичний журнал. – 2011. – № 1. – С. 4–33.

16. Комунізм vs українське націєтворення в радянській Україні (1917–1938 рр.): сприяння, поборювання чи вимушене замирення? / Г.Г. Єфіменко // Український історичний журнал. – 2012. – № 2. – С. 114–132.

17. Кордони України: територіальні візії козаків від гетьмана Б.Хмельницького до гетьмана І.Самойловича / З. Когут // Український історичний журнал. – 2011. – № 3. – С. 50–73.

18. Майбутнє минулого: нові підходи до української історії /М.Боровик// Український історичний журнал.- 2018.- №4.- С. 226 –230. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2018_4_15

19. Народження Народного руху України / С.В. Кульчицький // Український історичний журнал. – 2010. – № 1. – С. 8–22.

20 «Отчина» у правосвідомості Давньої Русі / М.Ф. Котляр // Український історичний журнал. – 2010. – № 2. – С. 4–16.

21. Передумови, перебіг і підсумки «параду суверенітетів»/С.Кульчицький// Український історичний журнал. -2018.- №5. С. 163 –191. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2018_5_10

22. Північне Причорномор'я та Приазов'я в політичному та економічному розвитку Русі (IX – середина XIII ст.) / О.Б. Головка // Український історичний журнал. – 2014. – № 1. С. 29–39.
23. Подільське князівство у другій половині XIV ст.: особливості правового статусу / Д. Вашук // Український історичний журнал. – 2018. – № 2. – С. 4–19.
24. Початки Русі. Довкола 862-го року / М.Ф. Котляр // Український історичний журнал. – 2012. – № 2. – С. 28–41.
25. Проблема етногенези українців з позицій сучасної європейської етнології / Л.Л. Залізник // Магістеріум. – Вип. 6. – 2001. – С. 49–56.
26. Проблема збереження територіальної цілісності Гетьманщини за царювання Петра I О.І. Гуржій // Український історичний журнал. – 2015. – № 3. – С. 73–87.
27. Проект «козацького князівства» – історична альтернатива політичного устрою Гетьманщини? / Т. Чухліб // Український історичний журнал. – 2014. – № 4. – С. 71–93.
28. Роль дипломатичних установ у започаткуванні українсько-болгарських міждержавних відносин (1918–1921 рр.) / І. Матяш // Український історичний журнал. – 2018. – № 2. – С. 53–74.
29. Росія та Захід:реінкарнація геополітики./ В.М. Ткаченко// Український історичний журнал.- 2016.- №1.- С. 162–175. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2016_1_13
30. Руське королівство й Німецький орден за часів Юрія II / Т.С. Горбач // Український історичний журнал. – 2017. – № 2. – С. 19–32.
31. Самоідентифікація східних слов'ян у часи Русі / О.П. Моця // Український історичний журнал. – 2015. – № 1. – С. 4–10.
32. Селянський повстанський рух на Київщині 1917–1923 рр.: сучасна історіографія проблеми / В.М. Щербатюк // Український історичний журнал. – 2010. – № 3. – С. 186–204.
33. Синьоводська битва та її наслідки в контексті історії середньовічної Європи / О.П. Моця // Український історичний журнал. – 2012. – № 2. – С. 4–10.
34. Соціальна структура давньоруського суспільства / М.Ф. Котляр // Український історичний журнал. – 2015. – № 6. – С. 13–28.
35. «Спадкоємці», «власники» та «охоронці» киево-руської спадщини в уявленнях мешканців Гетьманщини другої половини XVII ст. / Я.В. Затилюк // Український історичний журнал. – 2011. – № 5. – С. 28–43.
36. Становлення політичної еліти Гетьманщини в період революції XVII ст.: особливості, суперечності, деструктивні процеси / В.В. Степанков // Український історичний журнал. – 2016. – № 6. – С. 86–112.

37. Трансформація відносин України та НАТО в 1991-2019 рр.: історичний аспект./ . Алексієвець Л.// Український історичний журнал.- 2020.- №1.- С. 126–142. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2020_1_10
38. Угоди гетьманського уряду України з Московською державою (1654–1764 рр.) / В.А. Смолій та ін. // Український історичний журнал. – 1993. – № 6. – С. 93–96.
39. Україна: «час війни й час миру» ./ В. М. Ткаченко // Український історичний журнал. - 2017. - №1.- С. 135–156. Режим доступу:http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2017_1_11
40. Україна в політиці керівництва СРСР напередодні Другої світової війни / В. Васильєв // Український історичний журнал. – 2005. – № 1. – С. 4–15.
41. Українська державність напередодні та в роки визвольної війни 1648–1654 рр. / В. Батюк // Український історичний журнал. – 1993. – № 1. – С. 50–57.
42. Українська модерна нація: чинники формування та становлення наприкінці XVIII – на початку ХХ ст. / С.І. Світлична // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Історія та археологія. – 2010. – Т. 18, вип. 18. – С. 29–42.
43. Українська Центральна Рада й українізація військових частин російської армії / В.Ф. Верстюк // Український історичний журнал. – 2012. – № 3. – С. 4–27.
44. Українське суспільство у 2014-2020 рр: проблеми політики декомунізації./ Ю. Шаповал, І. Васильєва, І. Матвієнко // Український історичний журнал. - 2020.- №4. - С. 110–124. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/publ/UIJ_2020_4_11
45. Феномен удільної роздробленості Русі (повернення до проблеми) / М.Ф. Котляр // Український історичний журнал. – 2013. – № 2. – С. 24–37.
46. Формування правової культури Великого Князівства Литовського у другій половині XV – першій третині XVI ст. / Д.П. Ващук // Український історичний журнал. – 2014. – № 1. – С. 59–72.
47. Хрещення Русі князем Володимиром: конструювання історичної оповіді та її доповнення православними книжками XII – XVI ст. / Я.В. Затилюк // Український історичний журнал. – 2014. – № 1. – С. 40–58.
48. Шлях до незалежності: громадські рухи й суспільні настрої УРСР другої половини 80-х рр. / В.М. Даниленко, М. К. Смольницька // Український історичний журнал. – 2011. – №4. – С. 4–22.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Київського національного університету будівництва і архітектури [Електронний ресурс] / КНУБА. – Електрон. дані. – Київ: КНУБА, 2003 р. – Режим доступу: <http://library.knuba.edu.ua/> / (дата звернення 15.05.2019). – Назва з екрана.

2. Вільна онлайн-бібліотека україномовної літератури **ЧТИВО** [*Електронний ресурс*] / **ЧТИВО**. – Електрон. дані. – Київ: ЧТИВО, 2009 р. – Режим доступу: <http://chtyvo.org.ua/>
3. Електронна бібліотека Diasporiana [*Електронний ресурс*] / Diasporiana. – Електрон. дані. – Київ: Diasporiana, 2005 р. – Режим доступу: <http://diasporiana.org.ua/> / (дата звернення 15.05.2019). – Назва з екрана. <http://diasporiana.org.ua/>
4. Електронна бібліотека Інституту історії України НАН України [*Електронний ресурс*] / Інститут історії НАН України. – Електрон. дані. – Київ: ІУ НАНУ, 2001 р. – Режим доступу: [http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=S&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21FMT=brief_elib&S21ALL=\(%3C.%3EIHU%3D!%3C.%3E\)&S21SRW=dp&S21SRD=DOWN&S21STN=1&S21REF=15&S21CNR=10](http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=S&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21FMT=brief_elib&S21ALL=(%3C.%3EIHU%3D!%3C.%3E)&S21SRW=dp&S21SRD=DOWN&S21STN=1&S21REF=15&S21CNR=10) / (дата звернення 15.05.2019). – Назва з екрана.
5. Електронна збірка періодичних та серійних видань Інституту історії України НАН України [*Електронний ресурс*] / Інститут історії НАН України. – Електрон. дані. – Київ: ІУ НАНУ, 2001 р. – Режим доступу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?I21DBN=EJRN&P21DBN=EJRN&S21SRW=name&S21SRD=UP&S21REF=10&S21CNR=50&S21STN=1&S21FMT=j_brief&C21COM=S&2_S21P03=VTYP=&2_S21STR=Jhttp://litopys.org.ua/coss1/shch02.htm / (дата звернення 15.05.2019). – Назва з екрана.

Навчальне видання

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Методичні рекомендації для студентів, які навчаються
за спеціальністю 242 «Туризм»

Укладач: ДЬОМКІН ПЕТРО ОЛЕКСІЙОВИЧ

Підписано до друку 28.07.2021 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Зам. № 21-357
Умов.-друк. арк. 2,8. Обл.-вид. арк. 2,9.
Тираж 30 прим.

Віддруковано ФО-П Шпак В. Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію В02 № 924434 від 11.12.2006 р.
м. Тернопіль, бульвар Просвіти, 6/4. тел. 097 299 38 99.
E-mail: tooums@ukr.net